

Признаци и лечение на слабата вяра

(Мухаммед Салих ал-Мунаджид)

ВЪВЕДЕНИЕ

Слава на Аллах, само Него прославяме и само Него за подкрепа зовем. За опрощение Го молим и за напътствие. При Него търсим закрила от злините в душите и от греховността в делата ни. Когато Аллах напъти, никой не ще го заблуди, а когато остави в заблуда, никой не ще го напъти. Свидетелствам, че няма друг бог, освен Аллах – Единствения, няма Той съдружник и свидетелствам, че Мухаммед, е Негов раб и Пратеник.

„О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени!” /Али Имран, 3:102/ ¹

„О, хора, бойте се от своя Господ, Който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, и от двамата намножи мъже и жени. И бойте се от Аллах, с Чието име се умолявате един други, и от [прекъсване на] кръвните родства! Наистина Аллах ви наблюдава.” /ан-Ниса, 4:1/

„О, вярващи, бойте се от Аллах и изричайте правдиви слова! Тогава Той ще поправи делата ви и ще опрости греховете ви. Който се покорява на Аллах и на Неговия Пратеник, той постига велико избавление.” /ал-Ахзаб, 33:70,71/

Явлението слаба вяра често се среща сред мюсюлманите. Има една част, която е завладяна от коравосърдечност. Те често повтарят: „Чувствам, че сърцето ми е закоравяло”, „Не намирам удовлетворение в ибадата”, „Усещам как вярата ми гасне”, „Не усещам вълнение и трепет, когато чета Свещения Коран”, „С лекота изпадам в прегрешения”. Тази болест оставя ясни отпечатащи върху сърцата на мнозина. Тя е основа за всяко нещастие и причина за всеки недостатък и всяка беда.

Проблемите на сърцето, на духа са деликатна и важна тема. Сърцето е наречено „калб” заради способността му бързо да се променя „такаллуб” ². Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: *„Сърцето е наречено така, заради способността му да се променя. То прилича на перо, закачило се на дънера на дърво, което вятърът люлее и обръща ту на една, ту на друга страна”*. ³ В друг хадис ⁴ се казва: *„Примерът със сърцето е като примера с перото в пустинна земя, което вятърът обръща ту на едната, ту на другата страна”*. ⁵

Сърцето се поддава на големи промени, както го е описал Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, с думите: *„Сърцето на човека наистина се преобръща по-бързо от [водата в] котлето, когато кипва и завира”* ⁶. Според друга версия на същия хадис: *„то се преобръща по-силно от [водата в] котлето, когато кипва и завира”* ⁷. Аллах, Пречистия и Всевишния е Онзи, Който преобръща сърцата. Както се споменава в хадис, разказан от Абдуллах ибн Амр ибн ал-Ас, Пратеника на Аллах казал: *„Всички сърца на синовете Адамови се намират между два от пръстите на Всемилостивия като едно сърце, което Той обръща, накъдето пожелае”*. Пратеника на Аллах е казал още: *„О, Аллах, Ти, Който преобръщаш сърцата, преобръщай сърцата ни към подчинение пред Теб”* ⁸.

И тъй като „Аллах стои между човека и сърцето му” (между вярващия и неверието; неверника и вярата, т.е. човекът вярва или отрича – с позволението на Аллах), в Съдния ден „Той ще спаси само онзи, който дойде при Аллах с чисто сърце. И горко на коравосърдечните за напомнянето на Аллах.” А дженнетът е обещан на онзи, „който и в уединение се бои от Всемилоствия, и идва със сърце, молещо за прошка.” Вярващият човек трябва да усеща и познава сърцето си и да знае къде точно се крие болестта, да знае какво я е причинило и да започне да я лекува, преди тя изцяло да е обхванала сърцето му и преди да е станала смъртоносна. Коравосърдечието води до фатални последици и затова Аллах Всевишния ни е предупредил да се пазим от жестокото, заключеното за добро, болното и спящото сърце, което е обвито в броня, което се е отвърнало от Аллах, което е запечатано и заключено [заради неверието му].

В тази книжка ще се опитаме да ви запознаем с признаците и проявленията на болестта „слаба вяра”, с това, което я причинява, и какви са начините за нейното лечение.

Моля се на Аллах, това дело да бъде от полза за мен и за моите братя мюсюлмани. Нека Той въздаде на онзи, който допринесе за нейното публикуване. Аллах е Пречист, Той кара сърцата ни да се изпълват с нежност, Той ни напътства. Той е най-прекрасният покровител. Аллах ни е достатъчен. Колко прекрасен довереник е Той!

Забележки:

¹ За цитатите от Корана е използван преводът на Цветан Теофанов: „Превод на Свещения Коран”, София 1997.

² Глаголът „такаллаба” на арабски има като първо значение „преобръщам се”, а като второ – „променям се”.

³ Това предание е разказано от Ахмад (Ахмад ибн Ханбал), 4/407; в сборника с достоверни хадиси „Сахикул-Джамиа”, 2365.

⁴ Хадис – разказ за думи, поведение и мълчаливо съгласие на пратеника на Аллах, алейхисселям, за нещо, което се извършва в негово присъствие.

⁵ Предаден от Ибн Аби Асим в „Китаб ас-Сунна”, номер 227. Веригата от предаващи е достоверна: „Сенките на райската градина в тълкуване на Сунната (Зилал ал-Джанна фи тахридж ас-сунна)” на ал-Албани, 1/102.

⁶ Виж предишния източник. Предание, номер 226, с достоверна верига от авторитети, в: „Зилал ал-джанна”.

⁷ Предаден от Ахмед, 4/6. В „Сахикул-Джамиа”, номер 5147.

⁸ Предаден от Муслим под номер 2654. Издание на Абдулбаки.

ПРОЯВЛЕНИЯТА НА БОЛЕСТТА "СЛАБА ВЯРА"

Болезтта „слаба вяра“ има многобройни симптоми и проявления. Някои от тях са следните:

1. Човек изпада в прегрешения и нарушава всички забрани според морално-етичната и поведенческа система на исляма. Сред прегрешаващите има такива, които упорито и съзнателно извършват едно и също прегрешение. Има и такива, които извършват различни прегрешения. Честото прегрешаване води до там, че грехът се превръща в нещо обикновено, става привичка и навик. Сърцето постепенно престава да усеща, че става подвластно на греха, на злото. Човек с такова сърце вече не крие греха си, престъпва забраненото. За него се отнасят думите на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„Греховете на всички от моята общност ще бъдат опростени, освен на онези, които ги вършат публично и не ги крият от хората. Те са като човека, който през нощта извършва грях и Аллах го скрива. Но на сутринта човекът се хвали: „О, приятелю, нощес сторих това и това.“ Такъв човек е прекарал нощта, скрит под покривалото на своя Господ, но на заранта го отмята от себе си и открива греха си.“*¹

2. Проява на слаба вяра е налице тогава, когато: Човек усеща, че сърцето му се е превърнало в твърд камък. Нищо не може да го трогне, нищо не може да го накара да трепне. Аллах Всевишния и Всеславния е повелил: **„После сърцата ви закоравяха и са като камъни, дори по-корави!“** /ал-Бакара, 2:74/

Коравосърдечният човек не може да бъде трогнат нито от назиданието на смъртта, нито от вида на умрелите, нито от погребенията. Понякога той самият носи мъртвеца, предава тялото му на земята, но преминава край гробовете, сякаш минава край пътни камъни, напълно безчувствен.

3. Немарливостта, нехайството при изпълнение на религиозните обреди също е признак за слаба вяра. Това означава, че по време на намаз, когато се чете Свещеният Коран, когато се отправя дуа към Аллах и се изпълняват други обреди, човек е разсеян, липсва му отговорност и съсредоточеност. Той не вниква в смисъла на това, което казва, прави го рутинно, „по инерция“, ако въобще спазва този обред. А ако е свикнал да отправя дуа към Аллах по определен начин и в точно определено време, установено в Сунната, той не се замисля за значението на тази дуа. Но Аллах, Преславен и Всевишен е Той, *„не приема дуата, която идва от едно небрежно и нехайно сърце“.*²

4. Леност (мързел) при изпълнение на религиозните задължения и обреди и тяхното неспазване. Когато човекът със слаба вяра ги изпълнява, обредите за него са само движения, лишени от дух. Аллах, Велик и Всевишен е Той, е описал лицемерите с думите: **„Исправят ли се за молитва, се исправят мързеливи.“** /ан-Ниса, 4:142/ Слабата вяра се проявява и в безразличието към поведиците за благотворителност и съзнателното им пропускане. Това е доказателство, че такъв човек не се стреми към Аллах. Той отлага поклонението Хадж, въпреки че е в състояние да го извърши. Може да се откаже от участие в борбата в името на Аллах, макар да не е ангажиран с друго. Закъснява за груповия намаз, а после – и за петъчния. Но Пратеника на

Аллах е казал: „*Някои хора ще продължават да закъсняват [да застанат] в първата редица за намаз, докато Аллах не ги остави в Огъня*”³. Такъв човек не страда от угризения на съвестта, ако проспие времето за задължителния намаз. Ако пропусне да извърши силен суннет или от обичайните за денонощието дуи или зикр, той не проявява желание да компенсира онова, което е пропуснал. Освен това той съзнателно пропуска суннет или фарз кифайе⁴. Може да не присъства на Байрам намаз, въпреки че някои от религиозните учени твърдят, че е задължително да се присъства на него, да не участва в намаз при слънчеви и лунни затъмнения, да не се интересува и не участва в погребения, нито пък да се включва в дженазе намаз. Такъв човек не копнее за въздаянието в отвъдния живот и не изпитва нужда от него, за разлика от онези, които Аллах Всевишния е описал в словата Си: „**И те се надпреварваха в добрините, и Ни зовяха с копнеж и боязън. И бяха смирени пред Нас.**” /ал-Анбия, 21:90/

Друга проява на мързел при изпълнение на религиозните задължения е нежеланието и ленивостта да се извършва ежедневния намаз, който е от силната сунна (сунна муаккада), да се става през нощта за намаз, да се отива рано в джамията и да се спазват останалите допълнителни и незадължителни за мюсюлманина обреди и действия (наафил). На такъв човек, например, дори и през ум не му минава да извърши намаз в късната утрин (салят ад-духа), камо ли да извърши два рекята намаз в знак на разкаяние (тауба), или пък намаз „истихара”, с който призовава Аллах да му помогне в избора на правилно решение.

5. Други прояви на слабата вяра са: подтиснатостта, променливото настроение и угнетеността. Такъв човек сякаш е понесъл тежък товар и се превива под него. Затова той бързо изпитва раздразнение и досада и от най-незначителното нещо, усеща се притеснен от поведението на хората около него, губи своето великодушие и търпимост. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е описал правата вяра с думите: „*Вярата е търпеливост и великодушие.*”⁵. Той описва вярващия като човек, „*който е дружелюбен, общува с хората и хората общуват с него. И няма добро в онзи, който нито общува с хората, нито пък хората общуват с него.*”⁶

6. Друго проявление на слабата вяра е липсата на вълнение, бездушието пред знаменията на Свещения Коран. Такъв човек не го тревожат заплахите за мъчение, нито го вълнуват обещанията на Аллах. Описанието на Съдния ден го оставя равнодушен, не го отвежда към размисъл. Затова човекът, чиято вяра е слаба, се отегчава, когато слуша Свещения Коран; душата му не може да вникне в мъдростта на низпосланото, не издържа дълго да го чете и затова, едва отворил страниците му, той го затваря.

7. Друго проявление на слабата вяра е, човек да е нехайството към споменаването на Аллах, Велик и Всемогъщ е Той. Такъв нехае за споменаване на Неговото име и в призоваването Му, Пречист и Всемогъщ е Той. Затова споменаването името на Аллах се превръща в бреме за молещия се от този тип и щом той вдигне ръцете си за дуа, веднага ги свива и се възпира. Аллах описва лицемерите с думите Си: „**... И малко споменават Аллах.**” /ан-Ниса, 4:142/

8. Слабата вяра се проявява и в липсата на възмущение, несъгласие при нарушаване на забраните, наложени от Аллах, Велик и Пресветъл е Той, защото пламъкът на усърдието в сърцето на такъв човек вече е угаснал, тялото му е безчувствено и той не може да реагира и да отхвърли прегрешението. Затова той нито повелява одобряването, нито забранява порицаването, нито пък трепва пред Аллах, Велик и Пресветъл е Той. Неговият Пратеник, саллаллаху алейхи уа саллам, описва това обзето от слабостта сърце в достоверен хадис: *“Изкушенията се представят на сърцата така, както е изтъкана рогозката и в нея една по една са вплетени тръстиките пръчки. Така и сърцето, което се потапя в изкушенията, ще бъде белязано с черна точка”,* докато, както го описва Пратеника на Аллах в края на преданието, стигне дотам, че стане *“черно, с пепелив цвят, като преобърнатата стомна и няма да разпознава одобряването, нито ще забранява порицаването, ще бъде само потопено в своите страсти”*⁷. В сърцето на такъв човек се е заличила любовта към одобряването и омразата към порицаването.

Всичко това за него е еднозначно и няма духовно прозрение, което да го кара да повелява и да забранява. Такъв човек може би дори ще чуе, че някъде е сторено нещо, което заслужава порицание и отрицание, но той би го приел и ще бъде доволен. И тогава върху? му ще падне бремето на същата отговорност, каквато носи онзи, който е видял лошата постъпка и я е одобрил. Това е същото, за което Пратеника на Аллах споменава в достоверния хадис: *„Ако някъде по земята се извърши прегрешение и онзи, който го е видял, го е презрял – (Пророка, алейхисселям, е казал също: „го е отрекъл”) – то той ще бъде [невинен] като онзи, който не е присъствал там. А онзи, който не е бил там, но е останал доволен от сторения грях, ще бъде [виновен] като онзи, който е бил свидетел на греха”*⁸. Одобрението, което изпитва човек от стореното прегрешение, е дело на сърцето, и това задоволство превръща човека досущ като онзи, който е видял греха, но не го е осъдил.

9. Друга такава проява на слабата вяра е себелюбието и желанието за изява, които се проявяват по различни начини:

– Властолюбие и водачество (лидерство), без да осъзнава отговорността и опасността, които произтичат от тази власт. За това е предупредил Пратеника на Аллах с думите си: *„Вие ще се стремите към властта да господствате и в Съдния ден ще се разкайвате за това. Добра е кърмачката, и лоша е тази, която отбива кърмачето.”*⁹ Думите „добра е кърмачката” се отнасят за началния период на господството, когато човек получи властта да управлява, защото тогава тя носи пари, високо положение и облаги. Думите му: „лоша е тази, която отбива кърмачето”, се отнасят за края на господството, защото този период е изпълнен с убийства, интриги за премахване на врага и поемане на последиците от управлението в Съдния ден. Пратеника на Аллах е казал: *“Ако желаете, ще ви известя за властта и какво представлява тя: първоначално е упрек (за вина и отговорност), после е съжаление, а накрая е мъчението в Съдния ден. Освен за онзи, който е справедлив.”*¹⁰ Ако чрез властта човек изпълнява своя дълг и поема отговорност за неща, в които няма по-добър от него, и заедно с това полага усилия, дава съвет и е справедлив, както е сторил Юсуф, алейхисселям, то тогава ще кажем: „Да, той върши добро и проявява благородство!” Но в повечето случаи господството е неутолимо желание за

лидерство, стремеж да се измести по-добрия, непризнаване правата на другите, присвояване и монопол на позицията, от която може да се повелява и забранява.

– Човекът със слаба вяра обича да оглавява събранията и да застава на почетното място, да си присвоява думата, да налага на другите своето мнение, желае да го слушат и да командва, за подобни прояви ни е предупредил Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, с думите си: *„Бойте се от тези кланици!“* (т.е. от почетните места).¹¹

– Слабоверецът е, който обича хората да му стават на крака, когато той влиза при тях, като по този начин задоволява жаждата за величие на болната си душа. Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, е рекъл: *„Който се радва, когато рабите на Аллах му стават на крака, да се подготви за дом от Огън.“*¹² Затова когато Муауия влязъл при Ибн аз-Зубайр и Ибн Амир, Ибн Амир станал на крака, а Ибн аз-Зубайр продължил да седи, (според една версия на хадиса, той бил по-улегнал от двамата). Тогава Муауия рекъл на Ибн Амир: *„Седни, защото съм чувал Пратеника на Аллах да казва: „Който обича хората да му стават на крака, да се подготви за дом от Огън.“*¹³ Подобен тип хора се разгневяват, дори когато се спазва сунната, според която предимство има намиращият се вдясно. И ако такъв човек влезе някъде, където са се събрали хора, за него няма покой, докато някой не стане и не му отстъпи място да седне, въпреки че Пратеника, алейхисселям, е забранил да се прави това с думите: *„Никой да не вдига друг от мястото му, за да седне на него.“*¹⁴

10. Слабата вяра се проявява в алчността и скъперничеството. Аллах Всевишния е прославил мединските сподвижници на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, (ансар) в Книгата Си като е казал: **„Предпочитат [преселниците] пред себе си, дори ако те самите са в нужда.“** /ал-Хашр, 59:9/ И е пояснил, че сполучилите са онези, които са се опазили от скъперничеството в душите си. Несъмнено слабата вяра поражда алчност. Дори Пратеника, алейхисселям, е казал: *“Скъперничеството и вярата никога не могат да се съберат в сърцето на един раб.”*¹⁵ Що се отнася до опасността, която крие алчността, и следите, които оставя в душата на човека, то Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, е разяснил това с думите си: *„Пазете се от алчността! Защото именно тя е унищожила онези преди вас. Повелила им е да бъдат скъперници и те са станали скъперници. Повелила им е да прекъснат кръвните връзки и те са ги прекъснали. Повелила им е да бъдат разпътни и те са станали такива.“*¹⁶

В сърцето със слаба вяра намира място и скъперничеството. Човекът със слаба вяра, не дава почти нищо в името на Аллах, дори и ако бъде призван да даде садака (милостиня), дори и когато вижда, че неговите братя мюсюлмани са изпаднали в нужда и са сполетени от беди. Няма по-изразителни и по-въздействащи корективи за този случай от словата на Всевишния и Всемогъщия: **„Ето, вие сте онези, които са призвани да раздават по пътя на Аллах. Но сред вас има скъперници, а който е скъперник, той само спрямо себе си е скъперник. Аллах е Пребогатият, вие сте бедните. И отвърнете ли се, Той ще ви замени с други хора и те не ще бъдат като вас.“** /Мухаммед, 47:38/

11. Друго проявление на слабата вяра е човек да говори едно, а да върши друго. Аллах Всемогъщият е повелил: „**О, вярващи, защо говорите онова, което не вършите? Най-омразно пред Аллах е да говорите онова, което не вършите.**” /ас-Сафф, 61:2,3/ Няма съмнение, че това е проява на лицемерие и че онзи, който говори едно, а върши противното, ще бъде съден от Аллах и ще стане омразен на хората. Хората, в джеженнема, ще разберат истината за онзи, който е повелявал в земния живот доброто, но не го е изпълнявал, и им е забранявал злото, а сам го е извършвал.

12. Слабата вяра се проявява и когато човек злорадства и е доволен от провалите, загубите, бедите или липсата на благодат, които сполетяват братята му мюсюлмани. Такъв човек изпитва радост, защото благодатта у другите е изчезнала, защото е изчезнало онова, което другият е имал вповече от него.

13. Проява на слаба вяра е и когато на деянията се гледа единствено от гледна точка на това, дали се извършва прегрешение или не, без да се обръща внимание на действията, които заслужават порицание. Когато искат да сторят нещо, някои хора не се интересуват от благотворителните и праведни дела, а само питат: „Това дело води ли до грях, или не? То забранено ли е, или само е нещо, което ще бъде порицано (макрух)?” Това състояние на духа води човека до там, че той попада в капана на съмнителното и заслужаващото порицание, което пък го кара някой ден да престъпи забраните и да извърши грях. Човекът с такава душевна нагласа не се спира и извършва порицаното или пък съмнителното, за него е важно само то да не е забранено. Това е основният смисъл в думите на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„... Този, който избягва неясните неща, се пречиства пред религията си и честта си. Но който попадне в неясните неща, той изпада в непозволеното, подобно на пастир, който пасе стадото си около забранено място и всеки момент стадото може да пасе в него...”*¹⁷.

Има и такива хора, които щом разберат, че нещо е забранено, питат дали забраната е строга или не?! И колко голям ще е грехът им, ако го сторят? Такива хора не се интересуват от това да се предпазят от порицаваните и лоши постъпки, те по-скоро са готови да извършат най-малкото забранено деяние и да омаловажат низостта на греха. В резултат на това те дръзват да престъпят забраните на Аллах и да премахнат преградите между себе си и непокорството. Затова Пратеника, алейхисселям, е казал в достоверен хадис: *„Зная хора от моята общност, които в Съдния ден ще дойдат с добри дела - големи и чисти като планините на Тихама. Но Аллах, Всемогъщ и Всесилен е Той, ще превърне делата им в разпиляна пръст”*. Тогава Саубан рекъл: *„О, Пратенико на Аллах, опиши ни ги, покажи ни ги, за да не сме едни от тях, без да знаем”*. А Мухаммед, саллеллаху алейхи уе селлем, отвърнал: *„Те са ваши братя, от вашия род са, през нощта извършват същия ибадат, какъвто извършвате и вие. Те обаче са хора, които останат ли насаме със забраните на Аллах, ги престъпват”*¹⁸. Затова ще видиш, че подобен човек изпада в прегрешение без никакви задръжки и колебание. Той е по-лош от онзи, който извършва грях след колебание и объркване. И двамата представляват опасност, но първият е по-лош от втория. Този тип хора лесно извършват грях и това се дължи на слабата им вяра. Те не смятат, че стореното от тях е нещо, което трябва да бъде отречено и порицано. Затова Ибн Масуд, Аллах да е доволен от него, описва

състоянието на вярващия и това на лицемера с думите: „Вярващият гледа на своите грехове така, като че ли е седнал под планина и се страхува тя да не падне върху му?. А грешният и разпътен човек гледа греховете си като мухи, които летят пред носа му, и той ги гони ей така”, (т.е. махва небрежно с ръка и ги прогонва)”¹⁹

14. Слабата вяра се проявява в презрение и пренебрежение към онова, което е одобрявано, и незаинтересованост към малките добрини. Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, ни наставлява да не бъдем такива. Имам Ахмад, Аллах да се смили над него, предава хадис, разказан от Абу Джурай ал-Худжайми: *„Отидох при Пратеника на Аллах и му рекох: „О, Пратенико на Аллах, ние сме хора бедуини, затова ни научи на нещо, чрез което Аллах да ни облагодетелства! Тогава той рече: „Не омаловажавай никоя добрина, дори и да пресипеш от твоето ведро във ведрото на онзи, който иска вода; дори и да заговориш ближния си с ведро и засмяно лице”.*²⁰ И така ако някой дойде и поиска да си налее вода от кладенеца, а ти вече си вдигнал ведрото и го излееш в неговото, то тази постъпка, макар външно да изглежда дребна и незначителна, пак не заслужава да бъде омаловажавана. Удостоена с благоволенieto на Аллах Всевишния е и постъпката, когато някой се обърне към ближния си със засмяно лице, когато човек почисти отпадъците в джамията, та дори една сламка да е от земята. Може би точно тази дребна постъпка ще бъде причина за опрощаване на греховете; Аллах ще възнагради Своя раб, че е сторил тези дела, и ще му опрости. Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: *„Един човек, както си вървял, минал край клон от дърво на пътя и си рекъл: „Ще го отстраня в името на Аллах, за да не пречи на мюсюлманите”. Поради това Аллах го въвел в Дженнета”.*²¹

Душата, която презира малките добрини, крие в себе си зло и слабост. Като наказание е достатъчно подценяването на малките добрини, заради което човек да бъде лишен от предимството, описано от Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„На онзи, който премахне препятствие от пътя на мюсюлманите, ще му бъде записана една добрина. А от когото е приета една добрина, ще влезе в Дженнета”.*²² Муаз, Аллах да е доволен от него, вървял с един човек, навел се и вдигнал от пътя камък. Тогава другият го попитал: „Какво е това?” А той му отвърнал: *„Чух Пратеника на Аллах да казва, че „който отстрани камък от пътя, Аллах ще му запише една добрина, а който е сторил добрина, ще влезе в Дженнета”*²³.

15. Нехайство към проблемите и каузите на мюсюлманите. Такъв човек не се чувства засегнат от проблемите на мюсюлманите, не е състрадателен, не съчувства на другите, не ги подкрепя нито с дуа, нито със садака, нито с помощ. Той е безчувствен към страданието на неговите братя по света, когато те са сполетени от терор, подтисничество, насилие и бедствия. Той е удовлетворен от собствената сигурност и безопасност. Подобно поведение е резултат на слабата вяра. Искреният вярващ не е себелюбив. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: *„Вярващият за вярващите е като главата за тялото. Вярващият страда за другите вярващи, както тялото страда поради болката в главата.”*²⁴

16. Проява на слабата вяра е прекъсването на връзката с братята по вяра. Пратеника на Аллах, е казал: *„Ако двама са свързани с обич заради*

Аллах, Всевишен и Всемогъщ е Той, или заради исляма, онова, което ще ги раздели, е първият сторен грях". В друга версия на хадиса се казва: „ще бъдат разделени само от греха, сторен от един от тях”.²⁵ Това е доказателство, че прегрешението може да се окаже лошо предзнаменование за прекъсване на братските връзки. Тази отчужденост, която понякога човек усеща към братята си мюсюлмани, е следствие на слабата вяра, която гасне в сърцето му вследствие на сторени прегрешения. Аллах Всевишния прави така, че Неговите раби не приемат в сърцата си прегрешилия, той губи доверието и уважението им, живее сред тях в немилост и самота, презрян и лишен от вниманието и помощта на другите. Така той губи приятелството на мюсюлманите и се лишава от защитата на Аллах, защото Той е, Който ги закриля.

17. От проявите на слабата вяра е и когато човек не се чувства отговорен да работи за делото на ислямската религия, когато не се стреми да я разпространява и да ѝ служи. Това е съвсем противоположно на поведението на сподвижниците на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, които, щом приели религията, веднага се почувствали отговорни към нея. Такъв е ат-Туфайл ибн Амр, Аллах да е доволен от него. Непосредствено, след като приел исляма, отишъл да призове племето си към Аллах. Едва приел религията той почувствал, че върху него пада огромна отговорност. Поискал от Пратеника, алейхисселям, да го по найвърне при племето му. Върнал се, призовавайки към Аллах, Пречист и Всемогъщ е Той.

Днес много хора дълго време остават безучастни, докато започнат да призовават към Аллах, Всемогъщ и Всеславен е Той!

18. Слабата вяра се проявява в страха и ужаса, които човек изпитва, когато го сполети някаква беда, или когато се появи някакъв проблем. Виждаш как трепери от ужас, губи равновесието и здравия си разсъдък, разсеян, с втрещен поглед. Състоянието му е учудващо, когато бъде сполетян от нещастие и беда. Той не вижда изход, обзет е от грижи, не може да се изправи пред действителността със самообладание и силно сърце. Всичко това произтича от слабата му вяра. Ако вярата му е силна, той ще устои, може да посрещне най-голямото нещастие и най-жестоката беда със сила и непоколебимост.

19. Слабата вяра се проявява, когато човек често спори. Пратеника, алейхисселям, в достоверен хадис е казал: *“След като хората вече са били на правия път, само спорът може да ги отклони от него”*²⁶. Спорът, без доказателства и аргументи и без истинска цел, води до отклоняване на човека от правия път. Колко често днес хората водят безпочвени спорове помежду си, без да притежават необходимото знание, без да бъдат водени от разумни и добронамерени цели, без да се позовават на Книга, която да ги напътства. За да се откаже от тази порицана черта на характера си, като стимул и коректив на човек му стигат следните думи на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„Гарантирам, че онзи, който се откаже от спора, дори да е прав, ще получи дом в покрайнините на Дженнета”*²⁷.

20. Привързаността към този живот и силното увлечение по неговите наслади. Сърцето се привързва към земното до такава степен, че човек усеща

болка, ако пропусне нещо от неговите наслади и блага като; пари, сан, пост, жилище. Тогава той се чувства онеправдан, лишен от благоволение и нещастен, защото не е получил онова, което са получили други. Той изпитва голяма болка и се измъчва много, когато вижда, че неговият брат мюсюлманин има онова, което е подминало него самия. И тогава у него се поражда завистта, която го тласка да пожелае неговият брат да изгуби тази благодат. Точно в тази връзка ни е предупредил Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, с думите си: „В сърцето на истинския раб на Аллах, вярата и завистта не могат да се съберат.”²⁸

21. Слабата вяра се изразява и тогава, когато речта и поведението на човека придобиват чисто рационален характер и белегът на вярата изчезва. Когато такъв човек заговори, в думите му няма да откриеш почти никакво позоваване на Свещения Коран или сунната, нищо от думите на предшествениците – първите праведни мюсюлмани, Аллах да се смили над тях.

22. Проява на слабата вяра е и прекаленото внимание, което човек обръща на себе си, на храната, облеклото, жилището, колата. Видно е, че такъв човек прекалено задоволява страстите си, интересува се от разкоша. Затова се облича луксозно, хвърля усилия, за да си купи скъпи дрехи, украсява жилището си, разхищава пари и време в такива подобрения. А това са неща, които не са му необходими, той ги трупа, въпреки че сред братята му мюсюлмани има някой, който изпитва крайна нужда. Този човек прави всичко това, за да се потопи в доволство и разкош, които са забранени от религията ни. Това се има предвид в думите на Пратеника, алейхисселам, предадени от Муаз ибн Джабал, Аллах да е доволен от него. Когато Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, го изпратил в Йемен, му заръчал: *“Пази се от доволството и разкоша, защото рабите на Аллах не живеят в разкош”*.²⁹

Забележки:

¹ Разказан от ал-Бухари. Във „Фатх”, [става дума за „Фатху’л-Бари”, големия коментар на ал-Аскалани върху сборника с хадиси на ал-Бухари], хадисът е 10/486, издание на „Дарул-Фикр”.

² Хадисът е разказан от ат-Турмизи, под номер 3479 в „Достоверната верига [от авторитети]” („ас-Силсилатус-Сахиха”), под номер 594.

³ Разказан от Абу Дауд, под номер 679 в „Достоверното предание за възжелаване на Рая” („Сахихут-Таргиб”), номер 510.

⁴ Фард кифайе – задължение, което отпада от една част от мюсюлманите, ако друга част го изпълни, като погребението.

⁵ „ас-Силсилатус-Сахиха”, номер 554, 2/86.

⁶ „ас-Силсилатус-Сахиха”, номер 427.

⁷ Предаден от Муслим, номер 144.

⁸ Разказано от Ибн Дауд, номер 4345. В Сахихул-Джамиа този хадис е под номер 689.

⁹ Предаден от ал-Бухари под номер 6729.

¹⁰ Разказан от ат-Табарани в „Големия речник на ат-Табарани” („Муаджам ат-Табарани ел-Кебир”) 17/72. В „Сахихул-Джамиа” е под номер 1420.

¹¹ Предаден от ал-Байхаки, 2/439. В „Сахихул-Джамиа” хадисът е под номер 120.

¹² Разказан от ал-Бухари в „ал-Адабул-Муфрад 977”, вж. също „ас-Силсилатус-

Сахиха”, 357.

¹³ Разказан от Абу Дауд, под номер 5229 и от ал-Бухари в „ал-Адабул-Муфрад 977”. В „ас-Силсилатус-Сахиха” този хадис е под номер 357.

¹⁴ Предадено от ал-Бухари - „Фатх”, 11/62.

¹⁵ Предадено от ан-Нисаи в неговия сборник с хадиси „ал-Муджтаба” („Избрано”), 6/13. В „Сахихул-Джамиа” 2678.

¹⁶ Предадено от Абу Дауд, 6/324. В „Сахихул-Джамиа” този хадис е под номер 2678.

¹⁷ Хадисът се намира в двата сборника с достоверни предания „ас-Сахих” на Муслим и ал-Бухари. При Муслим е под номер 1599.

¹⁸ Разказан от Ибн Маджа, номер 4245. В „Допълненията” се казва, че веригата от авторитети на този хадис е достоверна. В „Сахихул-Джамиа” е под номер 5027.

¹⁹ Разказан от ал-Бухари във „Фатх”, 11/102. Вж. „Тагликут-Таалик”, 5/136, „ал-Мектебул-Илми”.

²⁰ „Муснад” на Ахмед, 5/63. В „ас-Силсилатус-Сахиха” хадисът е под номер 1352.

²¹ Разказан от Муслим, номер 1914.

²² Разказан от ал-Бухари в „ал-Адабул-Муфрад”, номер 593. „В ас-Силсилатус-Сахиха е 5/378”.

²³ „Ал-муаджам ал-кабир” на ат-Табарани, 20/101, „ас-Силсилатус-Сахиха”, 5/387.

²⁴ „Муснад” на Ахмад, 5/340, в „ас-Силсилатус-Сахиха”, номер 1137.

²⁵ Ал-Бухари в „ал-Адабул-Муфрад”, номер 401 и Ахмед в „ал-Муснад”, 2/67. В „ас-Силсилатус-Сахиха”, 637.

²⁶ Разказан от Ахмад в „ал-Муснад”, 5/252. В „Сахихул-Джамиа”, 5633.

²⁷ Разказан от Абу Дауд, 5/150. В „Сахихул-Джамиа”, 1424.

²⁸ Предаден от ан-Нисаи в „ал-Муджтаба”, 6/13. В „Сахихул-Джамиа”, 7620.

²⁹ Разказан от Абу Нуайм в „ал-Хиля”, 5/155. („ал-Хилятул-аулия уа табакатул-Асфия” „Драгоценната вещ за приятелите и съсловията на избраниците”). В „ас-Силсилатус-Сахиха”, 353. При Ахмад в „ал-Муснад”, 5/243

ПРИЧИНИТЕ ЗА ОТСЛАБВАНЕ НА ВЯРАТА

Има множество причини, които пораждаат слабата вяра. Една от тях например, е греховността, в която изпада човек, заради прекалената ангажираност със земните дела. Тук ще споменем някои от причините в допълнение на гореказаното.

1. Откъсване от религиозната среда за дълъг период от време. Това е една причина за отслабване на вярата. Аллах Всевишния и Преславния е повелил: **„Не е ли настъпило за вярващите време, сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана, и да не станат като дарените с Писанието преди, за които срокът бе дълъг, и закоравяха сърцата им, и мнозина от тях бяха нечестивци.”** /ал-Хадид, 57:16/

Това знамение доказва, че дългото откъсване от религиозната среда и атмосфера, е причина за отслабване на вярата в сърцето. Човекът, който продължително време е бил откъснат от братята си по вяра, заради пътуване или служба, или пък други житейски ангажименти, губи връзката си с религиозната среда, в която е благоденствал и от която е черпел духовна сила. Вярващият е слаб, когато е сам, и е силен, когато е сред ближните си по вяра. Хасан ал-Басри, Аллах да го дари с милосърдието Си, казва: *„Братята по вяра са ни по-скъпи от нашите семейства, защото нашите близки ни напомнят за този свят, а братята ни напомнят за отвъдния свят”*. Когато това откъсване продължи, то оставя след себе си отчужденост, която във времето се превръща в неприязън спрямо религиозната среда. В резултат на това сърцето се опустошава и закоравява и светлината на вярата угасва от тази неприязън. По този начин може да се обясни деградацията, която завладява някои хора по време на ваканции, пътуване или преместване заради работа или обучение.

2. Отдалечаване от праведния пример за подражание. Човекът, който се поучава от праведен човек, съчетал в себе си полезната наука, праведното дело и силата на вярата, взема пример от него и му подражава в знанието, морала и добродетелите. Ако се отдели от него за известно време, той усеща как постепенно се променя и става коравосърдечен човек. Затова когато Пратеника на Аллах починал и тялото му било предадено на земята, неговите сподвижници казали: *„Не можахме да познаем сърцата си, те претърпяха дълбока промяна”*. Те били обзети от отчуждение, защото възпитателят, учителят и светлият пример вече бил мъртъв. В някои хадиси сподвижниците тогава били описани като: *„овцете в зимна и дъждовна нощ”*. Но Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам, формирал у своите последователи такива качества, че всеки един от тях бил подходящ да стане негов заместник и да бъде пример за подражание на другите. Днес, мюсюлманинът повече от всякога се нуждае от пример за подражание, който да бъде близо до него.

3. Друга причина за отслабване на вярата е, когато човек страни и не търси религиозно знание, не се стреми да изучи книгите на предшествениците и книгите за вярата, които съживяват сърцето. Има такива книги, които карат читателя да усеща, че те събуждат вярата в сърцето му и задвижват нейните скрити импулси в душата му. Начело на тези книги са

Словото на Аллах Всевишния и книгите по хадис. После са книгите на учените, които са добри в наставленията и умеят да трогват и смекчават сърцата, мъдро да обясняват вярата по начин, който съживява сърцето и издига духа. Такива са книгите на изтъкнатия учен Ибн ал-Кайим, на Ибн Раджаб и други. Пренебрегването на този вид книги и насочването на интереса само към философски творби или книги по фикх, които не се позовават на доказателства от Свещения Коран и сунната или пък книги по граматика, това е една от причините, които понякога водят до коравосърдечност. Това не е упрек към тези книги или подобни на тях, а по-скоро е предупреждение към онзи, който отбягва книгите по тefsир (коментари на Свещения Коран) и по хадиси. Рядко ще видиш такъв човек да чете от тях, въпреки че те са книгите, които водят сърцето към Аллах, Всевишен и Всемогъщ е Той. Когато вярващият чете от двата сборника с достоверни хадиси на ал-Бухари и Муслим, например, усеща, че се пренася в атмосферата на първия век на исляма и живее заедно с Пратеника, алейхисселям, и неговите сподвижници. Усеща, че е изложен на влиянията на вярата, които струят от техните жития и от онези събития, които са станали по тяхно време:

*Хората на хадисите са хората на Пратеника.
Те не само него са следвали,
а и неговите дихания.*

Тази причина, т.е. откъсването от книгите, разкриващи убеждението, оставя ясни следи върху хората, изучаващи единствено науките, които нямат връзка с исляма, каквито са философията, психологията, социологията и други такива, които са развивани далеч от ислямското учение. Към тях се числят и хората, които обичат да четат фантастични и любовни истории, които обичат да четат, интересуват се и непрекъснато следят само безползните новини във вестниците, списанията, мемоарите и други подобни четива.

4. Една от причините за отслабването на вяра е греховната среда, в която човек се намира понякога. Един се хвали с прегрешенията, които е сторил, друг си тананика безсмислена песен, трети пуши, четвърти е разгърнал непристойно списание, пети непрекъснато ругае и проклина и така нататък. Празнословието, безделието, клеветите, хулите и хвалбите са от нещата, които се срещат често.

Някои среди напомнят само за неблагопристоен живот, както се случва в днешно време в службата и на много места, където се събират хора. Разговорите и вниманието на голяма част от тях са заети преди всичко с обсъждане на търговията, службата, парите, инвестициите, проблемите на работата, допълнителните възнаграждения, повишенията, командировките и други подобни.

Що се отнася до домовете, положението там е още по-трагично: забранени контакти (смесване на мъже и жени) и други неправомерни деяния изпълват домовете на мюсюлманите. Няма съмнение, че в подобна среда и атмосфера сърцата се поболяват, и стават жестоки.

5. Всеотдайността на земните дела до такава степен завладява човека, че сърцето му става техен роб. Пратеника на Аллах е казал: „Горко на онзи,

който робува на динара и на дирхема.”¹. И е казал: „В този живот, на всеки един от вас му е достатъчно, толкова колкото запасите (на пътника) за из път”², т.е. малкото, което е необходимо, за да покрива потребностите си.

Това явление е видно в наши дни, когато ламтежът към материалното се съчетава с алчността към трупане на преходните земни блага. Хората започват с настървение да тичат след търговията, индустрията и ценните книжа. Това потвърждава думите на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: „Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, каза: „*Дадохме имота, за да се извършва намаз и да се дава зекят.*”. Ако синът Адамов имаше една долина, той щеше да пожелае и втора, а ако имаше две, щеше да пожелае трета. Само пръстта може да запълни стомаха на сина Адамов (неговата алчност). После Аллах ще опрости онзи, който се покаява”³.

6. Прекалената заетост и загриженост за имота и семейството. Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, е повелил: „**И знайте, че имотите и децата ви са изпитание!**” /ал-Анфал,8:28/ Повелил е още: „**Разкрасена е за хората любовта към страстите – към жените и децата, и струпаните купища от злато и сребро, и към отбраните коне, и добитъка, и посевите. Това е насладата на земния живот, но най-прекрасният пристан е завръщането при Аллах.**” /Али Имран, 3: 14/ Смисълът на това знамение е, че ако любовта към земните блага, най-вече към жените и децата, е поставена над подчинението пред Аллах и Неговия Пратеник, саллаллаху алейхи уа саллам, то тя заслужава порицание, а човекът – упрек. Ако любовта, обаче, е както подобава и в рамките на шериата и тя допринася за подчинението пред Аллах, то тя заслужава прослава, а човекът похвала. Пратеника, алейхисселам, е казал: „*От този свят, мили са ми жените и обичам благоуханията, а най-голямата ми радост е намаза.*”⁴ Много хора престъпват забраните, следвайки съпругата си, и се откъсват от подчинението пред Аллах, водени от любовта към децата си. Но Пратеника, алейхисселам, е казал: „*Детето е източник на тъга, страх, невежество и скъперничество.*”⁵ „Източник на скъперничество” в думите му означава, че когато човек иска да харчи в името на Аллах, шейтанът му напомня за децата му и той си казва: „Децата ми повече заслужават парите ми, ще ги оставя за тях, защото след мен те ще им са нужни.” Затова той се скъпи да дава пари за делото на Аллах. Думите „източник на страх” означават, че ако човек иска да воюва по пътя на Аллах, при него идва шейтанът и му казва: „Ще бъдеш убит и ще умреш, децата ти ще осиротят и ще бъдат сами и безпомощни”. Тогава човек се въздържа да участва в борбата за вярата. Думите „източник на невежество” означават, че децата отвличат вниманието на родителя, разсейват го и му пречат да полага усилия да се учи и да придобие знание, присъствайки на сбирки и четейки книги. „Източник на тъга” означава, че когато детето боледува, бащата тъгува. Когато то поиска нещо, което бащата не може да си позволи, той пак тъгува. Тъгува и когато детето порасне и се държи грубо и непристойно с родителя си. Това е непрестанна тъга и страдание.

Гореказаното не означава човек да се откаже от брак и потомство, нито да изостави възпитанието и отглеждането на децата си. Човек просто трябва да внимава да не попадне в грях заради тях.

Що се отнася до изкушението на парите, то Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Всяка общност си има изпитание. Изпитанието на моята общност са парите.*”⁶ Ламтежът за пари и богатство носи по-голяма вреда за вярата (религията) на човека, отколкото вълкът за овцете. Това разкриват думите на Пратеника, алейхисселям: „*Алчността за богатства и жаждата за слава и почести повече нанасят вреда на вярата на човека, отколкото два гладни вълка на стадо овце.*”⁷

Затова Пратеника, алейхисселям, подтиква мюсюлманина към стремеж да задоволява потребностите си без да ламти за повече, защото увличането по трупане на богатство отвлича човека от споменаването на Аллах. Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Достатъчно ти е трупане на богатство до толкова, доколкото да си осигуриш слуга и превозно средство, за да следваш пътя на Аллах.*”⁸ Пратеника на Аллах е заплашвал онези, които трупат богатство, с изключение на хората, които дават зекят, като е казал: „*Горко на онези, които трупат богатства, освен за онзи, който раздава в четири посоки: това е за онзи, който е отдясно, за онзи, който е отляво, за човека отпред и за онзи отзад.*”⁹ Има се предвид за садака и благотворителност.

7. Надеждата за дълъг живот: Аллах Всевишния е повелил: „**Остави ги да ядат и да се наслаждават, и да ги отвлича надеждата! Те ще узнаят.**” /ал-Хиджр, 15:3/ Али, Аллах да е доволен от него, е казал: „Най-страшното нещо, от което се боя за вас, е следването на страстите и надеждата за дълъг живот. Следването на страстите отклонява от истината, а надеждата за дълъг живот кара да се забрави отвъдния живот.”¹⁰ В друго предание се казва също, че „нещастията са четири: безчувствие, коравосърдечност, дългосрочна надежда и ламтеж към преходните неща”. От надеждата за дълъг живот се поражда ленивост по отношение на подчинение пред Аллах, тя поражда отлагане на покаянието, възжелаване на земния и забравяне на отвъдния живот и коравосърдечност. Чистотата и нежността на сърцето се постига чрез напомняне за смъртта и гроба, за благоволенieto на Аллах и Неговото наказание и за ужасите в Съдния ден. Както е повелил Всевишния: **За тях срокът бе дълъг и закоравяха сърцата им** /ал-Хадид, 57:16/ Казано е, че който не се надява на дълъг живот, грижата за предходните неща от този свят му става по-малка и сърцето се просветлява, защото когато се сеца за смъртта, човек полага повече усилия да се подчинява на Аллах”.¹¹

8. Една от причините за слабата вяра и закоравялото сърце е безползното стоене до късно вечер, прекомерното ядене, спане и безсъние, прекалено дългите празнословни разговори и безотговорното общуване и приятелства. Прекаленото ядене затъпява съзнанието, натоварва тялото и го отвлича от покорството пред Всемиловичивия. То подсилва и разширява проходите, през които шейтана влиза в човека. И както е казано: „Който яде много, той пие много, после спи много, и така пропуска голяма награда”.

Прекалено многото приказки закоравяват сърцето. Многото контакти пречат на човека да си направи равносметка, да размишлява върху собствените проблеми. Прекаленият смях убива жизнеността в сърцето. Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Не се смейте много, защото прекаленият смях умъртвява сърцето!*”¹² Също така и времето, което не е

изпълнено с покорство пред Аллах, поражда бездушие. На такова сърце не са от полза нито порицанията от Свещения Коран, нито наставленията. Причините за отслабването на вярата са много и не е по силите ни да изброим всички. Но за онези, които не са споменати, човек може сам да се досети, като се ръководи от вече посочените. Разумният сам може да ги осъзнае. Затова молим Аллах да пречисти сърцата ни и да ни опази от злото в душите ни.

Забележки:

¹ Разказан от ал-Бухари, номер 2730.

² Разказано от ат-Табарани в „ал-Кабир“, 4/78. В „Сахихул-Джамиа“, 2384.

³ Разказан от Ахмад, 5/219. В „Сахихул-Джамиа“, 1781.

⁴ Разказан от Ахмад, 3/128. В „Сахихул-Джамиа“, 3124.

⁵ Разказан от ат-Табарани в „ал-Кабир“, 24/241. В „Сахихул-Джамиа“ 1990.

⁶ Разказан от ат-Тирмизи, 2336. В „Сахихул-Джамиа“, 2148.

⁷ Разказан от ат-Тирмизи, 2376. В „Сахихул-Джамиа“, 5620.

⁸ Разказан от Ахмад, 5/290. В „Сахихул-Джамиа“, 2386.

⁹ Разказан от Ибн Маджа, номер 4129. В „Сахихул-Джамиа“, 7137.

¹⁰ „Фатхул-Бари“, 11/236.

¹¹ „Фатхул-Бари“, 11/237.

¹² Разказано от Ибн Маджа 4193. В „Сахихул-Джамиа“, 7435.

ПРИЧИНИТЕ ЗА ОТСЛАБВАНЕ НА ВЯРАТА

Има множество причини, които пораждат слабата вяра. Една от тях например, е греховността, в която изпада човек, заради прекалената ангажираност със земните дела. Тук ще споменем някои от причините в допълнение на гореказаното.

1. Откъсване от религиозната среда за дълъг период от време. Това е една причина за отслабване на вярата. Аллах Всевишния и Преславния е повелил: **„Не е ли настъпило за вярващите време, сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана, и да не станат като дарените с Писанието преди, за които срокът бе дълъг, и закоравяха сърцата им, и мнозина от тях бяха нечестивци.”** /ал-Хадид, 57:16/

Това знамение доказва, че дългото откъсване от религиозната среда и атмосфера, е причина за отслабване на вярата в сърцето. Човекът, който продължително време е бил откъснат от братята си по вяра, заради пътуване или служба, или пък други житейски ангажименти, губи връзката си с религиозната среда, в която е благоденствал и от която е черпел духовна сила. Вярващият е слаб, когато е сам, и е силен, когато е сред ближните си по вяра. Хасан ал-Басри, Аллах да го дари с милосърдието Си, казва: *„Братята по вяра са ни по-скъпи от нашите семейства, защото нашите близки ни напомнят за този свят, а братята ни напомнят за отвъдния свят”*. Когато това откъсване продължи, то оставя след себе си отчужденост, която във времето се превръща в неприязън спрямо религиозната среда. В резултат на това сърцето се опустошава и закоравява и светлината на вярата угасва от тази неприязън. По този начин може да се обясни деградацията, която завладява някои хора по време на ваканции, пътуване или преместване заради работа или обучение.

2. Отдалечаване от праведния пример за подражание. Човекът, който се поучава от праведен човек, съчетал в себе си полезната наука, праведното дело и силата на вярата, взема пример от него и му подражава в знанието, морала и добродетелите. Ако се отдели от него за известно време, той усеща как постепенно се променя и става коравосърдечен човек. Затова когато Пратеника на Аллах починал и тялото му било предадено на земята, неговите сподвижници казали: *„Не можахме да познаем сърцата си, те претърпяха дълбока промяна”*. Те били обзети от отчуждение, защото възпитателят, учителят и светлият пример вече бил мъртъв. В някои хадиси сподвижниците тогава били описани като: *„овцете в зимна и дъждовна нощ”*. Но Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам, формирал у своите последователи такива качества, че всеки един от тях бил подходящ да стане негов заместник и да бъде пример за подражание на другите. Днес, мюсюлманинът повече от всякога се нуждае от пример за подражание, който да бъде близо до него.

3. Друга причина за отслабване на вярата е, когато човек страни и не търси религиозно знание, не се стреми да изучи книгите на предшествениците и книгите за вярата, които съживяват сърцето. Има такива книги, които карат читателя да усеща, че те събуждат вярата в сърцето му и задвижват нейните скрити импулси в душата му. Начело на тези книги са

Словото на Аллах Всевишния и книгите по хадис. После са книгите на учените, които са добри в наставленията и умеят да трогват и смекчават сърцата, мъдро да обясняват вярата по начин, който съживява сърцето и издига духа. Такива са книгите на изтъкнатия учен Ибн ал-Кайим, на Ибн Раджаб и други. Пренебрегването на този вид книги и насочването на интереса само към философски творби или книги по фикх, които не се позовават на доказателства от Свещения Коран и сунната или пък книги по граматика, това е една от причините, които понякога водят до коравосърдечност. Това не е упрек към тези книги или подобни на тях, а по-скоро е предупреждение към онзи, който отбягва книгите по тefsир (коментари на Свещения Коран) и по хадиси. Рядко ще видиш такъв човек да чете от тях, въпреки че те са книгите, които водят сърцето към Аллах, Всевишен и Всемогъщ е Той. Когато вярващият чете от двата сборника с достоверни хадиси на ал-Бухари и Муслим, например, усеща, че се пренася в атмосферата на първия век на исляма и живее заедно с Пратеника, алейхисселям, и неговите сподвижници. Усеща, че е изложен на влиянията на вярата, които струят от техните жития и от онези събития, които са станали по тяхно време:

*Хората на хадисите са хората на Пратеника.
Те не само него са следвали,
а и неговите дихания.*

Тази причина, т.е. откъсването от книгите, разкриващи убеждението, оставя ясни следи върху хората, изучаващи единствено науките, които нямат връзка с исляма, каквито са философията, психологията, социологията и други такива, които са развивани далеч от ислямското учение. Към тях се числят и хората, които обичат да четат фантастични и любовни истории, които обичат да четат, интересуват се и непрекъснато следят само безполезните новини във вестниците, списанията, мемоарите и други подобни четива.

4. Една от причините за отслабването на вяра е греховната среда, в която човек се намира понякога. Един се хвали с прегрешенията, които е сторил, друг си тананика безсмислена песен, трети пуши, четвърти е разгърнал непристойно списание, пети непрекъснато ругае и проклина и така нататък. Празнословието, безделието, клеветите, хулите и хвалбите са от нещата, които се срещат често.

Някои среди напомнят само за неблагопристоен живот, както се случва в днешно време в службата и на много места, където се събират хора. Разговорите и вниманието на голяма част от тях са заети преди всичко с обсъждане на търговията, службата, парите, инвестициите, проблемите на работата, допълнителните възнаграждения, повишенията, командировките и други подобни.

Що се отнася до домовете, положението там е още по-трагично: забранени контакти (смесване на мъже и жени) и други неправомерни деяния изпълват домовете на мюсюлманите. Няма съмнение, че в подобна среда и атмосфера сърцата се поболяват, и стават жестоки.

5. Всеотдайността на земните дела до такава степен завладява човека, че сърцето му става техен роб. Пратеника на Аллах е казал: „Горко на онзи,

който робува на динара и на дирхема.”¹. И е казал: „В този живот, на всеки един от вас му е достатъчно, толкова колкото запасите (на пътника) за из път”², т.е. малкото, което е необходимо, за да покрива потребностите си.

Това явление е видно в наши дни, когато ламтежът към материалното се съчетава с алчността към трупане на преходните земни блага. Хората започват с настървение да тичат след търговията, индустрията и ценните книжа. Това потвърждава думите на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: „Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, каза: „Дадохме имота, за да се извършва намаз и да се дава зекят.”. Ако синът Адамов имаше една долина, той щеше да пожелае и втора, а ако имаше две, щеше да пожелае трета. Само пръстта може да запълни стомаха на сина Адамов (неговата алчност). После Аллах ще опрости онзи, който се покаява”³.

6. Прекалената заетост и загриженост за имота и семейството. Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, е повелил: „И знайте, че имотите и децата ви са изпитание!” /ал-Анфал,8:28/ Повелил е още: „Разкрасена е за хората любовта към страстите – към жените и децата, и струпаните купища от злато и сребро, и към отбраните коне, и добитъка, и посевите. Това е насладата на земния живот, но най-прекрасният пристан е завръщането при Аллах.” /Али Имран, 3: 14/ Смисълът на това знамение е, че ако любовта към земните блага, най-вече към жените и децата, е поставена над подчинението пред Аллах и Неговия Пратеник, саллаллаху алейхи уа саллам, то тя заслужава порицание, а човекът – упрек. Ако любовта, обаче, е както подобава и в рамките на шериата и тя допринася за подчинението пред Аллах, то тя заслужава прослава, а човекът похвала. Пратеника, алейхисселям, е казал: „От този свят, мили са ми жените и обичам благоуханията, а най-голямата ми радост е намаза”.⁴ Много хора престъпват забраните, следвайки съпругата си, и се откъсват от подчинението пред Аллах, водени от любовта към децата си. Но Пратеника, алейхисселям, е казал: „Детето е източник на тъга, страх, невежество и скъперничество.”⁵ „Източник на скъперничество” в думите му означава, че когато човек иска да харчи в името на Аллах, шейтанът му напомня за децата му и той си казва: „Децата ми повече заслужават парите ми, ще ги оставя за тях, защото след мен те ще им са нужни.” Затова той се скъпи да дава пари за делото на Аллах. Думите „източник на страх” означават, че ако човек иска да воюва по пътя на Аллах, при него идва шейтанът и му казва: „Ще бъдеш убит и ще умреш, децата ти ще осиротят и ще бъдат сами и безпомощни”. Тогава човек се въздържа да участва в борбата за вярата. Думите „източник на невежество” означават, че децата отвличат вниманието на родителя, разсейват го и му пречат да полага усилия да се учи и да придобие знание, присъствайки на сбирки и четейки книги. „Източник на тъга” означава, че когато детето боледува, бащата тъгува. Когато то поиска нещо, което бащата не може да си позволи, той пак тъгува. Тъгува и когато детето порасне и се държи грубо и непристойно с родителя си. Това е непрестанна тъга и страдание.

Гореказаното не означава човек да се откаже от брак и потомство, нито да изостави възпитанието и отглеждането на децата си. Човек просто трябва да внимава да не попадне в грях заради тях.

Що се отнася до изкушението на парите, то Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Всяка общност си има изпитание. Изпитанието на моята общност са парите.*”⁶ Ламтежът за пари и богатство носи по-голяма вреда за вярата (религията) на човека, отколкото вълкът за овцете. Това разкриват думите на Пратеника, алейхисселям: „*Алчността за богатства и жаждата за слава и почести повече нанасят вреда на вярата на човека, отколкото два гладни вълка на стадо овце.*”⁷

Затова Пратеника, алейхисселям, подтиква мюсюлманина към стремеж да задоволява потребностите си без да ламти за повече, защото увличането по трупане на богатство отвлича човека от споменаването на Аллах. Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Достатъчно ти е трупане на богатство до толкова, доколкото да си осигуриш слуга и превозно средство, за да следваш пътя на Аллах.*”⁸ Пратеника на Аллах е заплашвал онези, които трупат богатство, с изключение на хората, които дават зекят, като е казал: „*Горко на онези, които трупат богатства, освен за онзи, който раздава в четири посоки: това е за онзи, който е отдясно, за онзи, който е отляво, за човека отпред и за онзи отзад.*”⁹ Има се предвид за садака и благотворителност.

7. Надеждата за дълъг живот: Аллах Всевишния е повелил: „**Остави ги да ядат и да се наслаждават, и да ги отвлича надеждата! Те ще узнаят.**” /ал-Хиджр, 15:3/ Али, Аллах да е доволен от него, е казал: „Най-страшното нещо, от което се боя за вас, е следването на страстите и надеждата за дълъг живот. Следването на страстите отклонява от истината, а надеждата за дълъг живот кара да се забрави отвъдния живот.”¹⁰ В друго предание се казва също, че „нещастията са четири: безчувствие, коравосърдечност, дългосрочна надежда и ламтеж към преходните неща”. От надеждата за дълъг живот се поражда ленивост по отношение на подчинение пред Аллах, тя поражда отлагане на покаянието, възжелаване на земния и забравяне на отвъдния живот и коравосърдечност. Чистотата и нежността на сърцето се постига чрез напомняне за смъртта и гроба, за благоволенieto на Аллах и Неговото наказание и за ужасите в Съдния ден. Както е повелил Всевишния: **За тях срокът бе дълъг и закоравяха сърцата им** /ал-Хадид, 57:16/ Казано е, че който не се надява на дълъг живот, грижата за предходните неща от този свят му става по-малка и сърцето се просветлява, защото когато се сеца за смъртта, човек полага повече усилия да се подчинява на Аллах”.¹¹

8. Една от причините за слабата вяра и закоравялото сърце е безползното стоене до късно вечер, прекомерното ядене, спане и безсъние, прекалено дългите празнословни разговори и безотговорното общуване и приятелства. Прекаленото ядене затъпява съзнанието, натоварва тялото и го отвлича от покорството пред Всемиловичивия. То подсилва и разширява проходите, през които шейтана влиза в човека. И както е казано: „Който яде много, той пие много, после спи много, и така пропуска голяма награда”.

Прекалено многото приказки закоравяват сърцето. Многото контакти пречат на човека да си направи равносметка, да размишлява върху собствените проблеми. Прекаленият смях убива жизнеността в сърцето. Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „*Не се смейте много, защото прекаленият смях умъртъвява сърцето!*”¹² Също така и времето, което не е

изпълнено с покорство пред Аллах, поражда бездушие. На такова сърце не са от полза нито порицанията от Свещения Коран, нито наставленията. Причините за отслабването на вярата са много и не е по силите ни да изброим всички. Но за онези, които не са споменати, човек може сам да се досети, като се ръководи от вече посочените. Разумният сам може да ги осъзнае. Затова молим Аллах да пречисти сърцата ни и да ни опази от злото в душите ни.

Забележки:

¹ Разказан от ал-Бухари, номер 2730.

² Разказано от ат-Табарани в „ал-Кабир“, 4/78. В „Сахихул-Джамиа“, 2384.

³ Разказан от Ахмад, 5/219. В „Сахихул-Джамиа“, 1781.

⁴ Разказан от Ахмад, 3/128. В „Сахихул-Джамиа“, 3124.

⁵ Разказан от ат-Табарани в „ал-Кабир“, 24/241. В „Сахихул-Джамиа“ 1990.

⁶ Разказан от ат-Турмизи, 2336. В „Сахихул-Джамиа“, 2148.

⁷ Разказан от ат-Турмизи, 2376. В „Сахихул-Джамиа“, 5620.

⁸ Разказан от Ахмад, 5/290. В „Сахихул-Джамиа“, 2386.

⁹ Разказан от Ибн Маджа, номер 4129. В „Сахихул-Джамиа“, 7137.

¹⁰ „Фатхул-Бари“, 11/236.

¹¹ „Фатхул-Бари“, 11/237.

¹² Разказано от Ибн Маджа 4193. В „Сахихул-Джамиа“, 7435.

ЛЕКУВАНЕ НА СЛАБАТА ВЯРА – I ЧАСТ

Имам ал-Хахим и ат-Табарани предават хадис, в който Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, казва: *„Вярата в сърцата на някои от вас се износва така, както се износва дрехата. Затова молете Аллах да обнови вярата в сърцата ви!”*¹ Това означава, че вярата отслабва в сърцето и се износва, както се износва дрехата, когато се прокъса и овехтее.

Понякога сърцето на вярващия бива покрито от облака на греховете и потъва в мрак. Тази картина е описана от Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, в следния достоверен хадис: *„Всяко сърце е покрито с облак, досущ като облака, който покрива луната. Докато луната свети, изведнъж облак се спуска върху ѝ и тя потъва в сянка. Когато той се вдигне, тя отново засиява.”*² Понякога луната е покрита от облак, той скрива светлината ѝ. След миг, обаче, облакът изчезва и се разсейва, и тогава лунната светлина отново се връща, за да освети небосклона. Така е и със сърцето на вярващия, което понякога е обхванато от тъмните облаци на прегрешението, които скриват светлината му. Тогава човекът остава в мрак, унижение и отчуждение. Но ако той се стреми да усилва вярата си и моли за помощ Аллах, Велик и Всевишен е Той, то този мрак се разсейва и светлината на сърцето възвръща предишния си блясък.

Една от основните опори, които помагат да разберем проблема с отслабването на вярата и да си представим начините на лечението му, е да знаем, че вярата се усилва и отслабва. Това е един от основните принципи на сунитите³. За тях вярата е: заявяване с езика, потвърждаване със сърцето и прилагане на дело с частите на тялото. Тя се усилва, колкото по-голямо е покорството пред Аллах, и отслабва с противопоставянето на повелите на Аллах. Това посочват и доказателствата от Свещения Коран и Сунната. Такива са думите на Всевишния: **„За да се подсили тяхната вяра.”** /ал-Фатх, 48:4/ И думите Му: **„На кого от вас тази (сура) ще увеличи вярата?”** /ат-Тауба, 9:124/ И думите на Пратеника на Аллах: *„Който от вас види нещо порицавано, то нека го промени с ръката си! Ако не може – да го промени тогава с езика си! Ако (и така) не може – със сърцето си! Това е най-слабата вяра.”*⁴

Това, че покорността пред Аллах и непокорството влияят на вярата, като я усилват или отслабват, е нещо известно, наблюдавано и потвърдено от опита. Ако някой излезе и се разходи из пазара, погледа прелестите на разголените и гримирани жени, които се излагат на показ, послуша виковете на хората и техните клюки и празни приказки, а след това отиде на гробището, разходи се из него, отдаде се на размисъл и сърцето му се размекне и разнежи, то той ясно ще открие разликата между тези две състояния. И ще види, че сърцето наистина бързо се променя.

И за да се разбере по-добре изследването ни, ще споменем казаното от първите мюсюлмани: „От признаците за знание в ислямското обредно право (фикх) е човек постоянно и старателно да се грижи за вярата си. Показател за знание в ислямското обредно право е човек да се грижи постоянно за вярата си и да я следи кога тя отслабва. Също така показател е да усеща кога неговата

вяра се усилва и кога отслабва. Показател за знание на човек е да познава изкушенията на шейтана и да знае как и откъде му идват.”⁵

Трябва да се знае, че когато слабата вяра предизвиква човек да изоставя задължение или да престъпи забрана, то тогава тази отпуснатост е опасна, извършителят е порицан, трябва да се покае и да започне да лекува душата си. Ако нехайството не води до изоставяне на задълженията и престъпване на забраните, но все пак е причина примерно за просрочване или изоставяне на препоръчителните от религията неща (мустахаб), то тогава човек трябва да се поправи, постъпвайки умерено и лека полека да се старее, докато възвърне своята сила и усърдие в ибадата. Такава е поуката от думите на Мухаммед, саллеллаху алейхи уе селлем, който казва: *„За всяко дело има моменти на старание, активност и сила, и всяка активност е последвана от слабост и вялост. Онзи, чийто застои (бездействие) е в съответствие с моята сунна, е преуспял (ще бъде спасен), а този, чийто застои е извън моята сунна, той се е провалил и е обречен на гибел.”*⁶

Преди да започнем да говорим за лечението на слабата вяра, добре ще е да споменем следното: Много от онези, които изпитват закоравялост в сърцата си, търсят външни начини за лечение и разчитат на другите, въпреки че, ако поискат, те са в състояние сами да се излекуват, а именно, това е начинът, защото вярата е връзката между човека и Аллах.

Тук ще споменем някои средства, установени от исляма, с които мюсюлманинът може да излекува слабата си вяра и да се избави от своята безчувственост, след като се осланя на Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, и се подготви за борба, за преодоляване на трудностите:

1. Размишляване върху смисъла на знаменията от Свещения Коран – светлината, с която Аллах напътва, когато пожелае от Своите раби; Словото, което Аллах е низпослал за разяснение на всяко нещо. Няма съмнение, че Свещения Коран е велика благодат и изцеление, защото Аллах Всевишния е повелил: **„И низпославаме в Корана това, което е изцеление и милост за вярващите”** /ал-Исра, 17:82/ Начинът на лечение е размисъл и осмисляне.

Пратеника, алейхисселям, е размишлявал над Книгата на Аллах и непрестанно я е чел, докато извършвал намаз през нощта. Една нощ той извършвал намаз, като повтарял само едно знамение от Свещения Коран. Извършвал намаз и го повтарял непрестанно чак до зазоряване. Това знамение е: **„Ако ги измъчваш – те са Твои раби, а ако ги опростиш – Ти си Всемогъщият, Премъдрият.”**⁷ /ал-Маида, 4:118/

Той до такава степен размишлявал над Свещения Коран, че стигнал до следното състояние, предадено от Ибн Хиббан в сборника си с достоверни хадиси, в който Ата казва: *„Аз и Убайдуллах ибн Умайр влязохме при Айша, Аллах да е доволен от нея. Тогава Убайдуллах ибн Умайр рече: „Разкажи ни за най-чудното нещо, което си видяла от Пратеника на Аллах. Тя се разплакала и отвърнала: „Една нощ той започна да отправя дуа и каза: „Айша, остави ме да се помоля на моя Господар”. А аз казах: „Кълна се в Аллах, че обичам твоята близост и онова, което те радва.” После – Айша*

продължи да разказва – той стана, извърши абдест и застана в намаз. Не спираше да плаче, докато скутът му не се намокри от сълзите му. После продължи да плаче, докато и земята не стана мокра. Тогава дойде Билал, за да произнесе езан и когато го видя, се разплака и рече: „О, Пратенико на Аллах! Нима плачеш, след като Аллах вече ти е простил всички предишни и сетнешни грехове?”. А той отвърна: „Не трябва ли да съм благодарен раб на Аллах? През нощта ми бяха низпослани знамения и горко на онзи, който ги прочете и не размисли върху тях: **„В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишляват за сътворяването на небесата и на земята.”** ⁸ /Али Имран, 3:190/ Това доказва, че човек е длъжен да размишлява върху тези знамения.

В Свещеният Коран има учение по единобожие, обещание за благоволение, заплаха за наказание, закони, предизвестия, разкази, нравоучение и морални повели. Всички те оказват най-разнообразно въздействие върху душата. Има също така сури, които изпълват сърцето с боязън много повече от други. За това говорят думите на Мухаммед, саллеллаху алейхи уе селлем: „Косите ми посивяха преждевременно от сура Худ и подобните на нея”⁹, а в друга версия на хадиса четем: „Худ, ал-Уакиа, ал-Мурсалат, ан-Наба, която започва със **за какво се питат един друг, и сура ат-Такуир: когато слънцето бъде обвито [в мрак].**”¹⁰ Косите на Пратеника на Аллах побеляват, поради съдържащите се в тези сури истини за вярата и огромни отговорности, които изпълват и обременяват сърцето му. Те оставят отпечатък върху косите и тялото му. **„И бъди на правия път, както ти бе повелено, ти и всеки покаял се с теб!”** /Худ, 11:112/

Сподвижниците на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, четели свещения текст, размишлявали върху него и се разчувствали.

Абу Бакр, Аллах да е доволен от него, бил човек с меко сърце, състрадателен и милостив. Когато предвождал хората в намаза като имам, четял Словото на Аллах, не можел да се владее и избухвал в плач. Омар се поболял от влиянието, което оказвали върху него словата на Всевишния: **„мъчението на твоя Господ ще настъпи! Никой не ще го отблъсне.”** /ат-Тур, 52:7-8/¹¹

Дори молещите се от последните редици по време на намаз, чували риданието му, когато четял думите на Всевишния за Якуб, алейхисселам,¹²: **„Изплаквам своята скръб и тъга само пред Аллах...”** /Юсуф, 12:36/ Осман, Аллах да е доволен от него, казал: „Ако сърцата ни бяха чисти и непорочни, никога не биха се наситили от Словото на Аллах”. Той бил убит несправедливо и умрял като шехид (мъченик за вярата), а кръвта му се проляла върху листата от Свещения Коран. Преданията за сподвижниците на Пратеника, алейхисселам, относно гореказаното са много. От Айюб се предава следното: „Чух Саид да повтаря повече от двайсет пъти в молитвата си следното знамение: **„Бойте се от Деня, в който ще бъдете върнати при Аллах!”** /ал-Бакара 2:281/¹³ Това е последното знамение, което било низпослано и то продължава: **„После на всяка душа ще се изплати онова, което е придобила. И не ще бъдат угнетени.”** /ал-Бакара, 2:281/ Ибрахим ибн Башшар казва: „Знамението, което четял Али ибн ал-Фудайл, когато умрял, е:

„И ако ти би видял, когато бъдат изправени пред Огъня, как ще рекат: “О, ако бъдем върнати...” /ал-Анам, 6:27/ Точно на това място той умря и аз бях сред хората, които извършиха дженазе намаз, Аллах да го опрости!”¹⁴

Дори и когато извършвали седжде при четене на Свещения Коран, първите мюсюлмани са имали най-различни и възхитителни поведения, като случая с мъжът, Аллах да се смили над него, който чел следния аят, съдържащ седжде: **„И покорно свеждат чела до земята, плачейки, и им надбавя той смирение.”** /Исра, 17:109/, и веднага направил седжде, както го повелява айета, след това си казал, порицавайки се: „Това бе седждето, а плачът къде е?”

Изключително позитивно за човека е размишлението върху примерите и разказите от Свещения Коран, защото, когато Аллах, Пречист и Всевишен е Той, ни дава примери в Свещения Коран ни подтиква към размисъл. И затова казва: **„Аллах дава примерите за хората, за да се поучат.”** /Ибрахим, 14:25/ И още: **„Тези примери ги даваме на хората, за да размислят.”** /ал-Хашр, 59:21/

Един от първото поколение мюсюлмани веднъж размишлявал над пример в Свещения Коран и не могъл да разбере неговия смисъл. Тогава започнал да плаче, а щом другите го попитали какво го е накарало да плаче, отвърнал: „Аллах, Велик и Могъщ е Той, казва: **„Даваме Ние тези примери на хората, но ги проумяват само знаещите.”** /ал-Анкабут, 29:45/ Аз не проумях този пример, значи не съм знаещ. Затова плача, за цялото време, което съм прахосвал и не съм придобил знание”.

В Свещения Коран Аллах ни дава много примери. Ето някои от тях: примерът за онзи, който запалил огън /2:17; за човека, ревящ към нещо, което чува само крясък и зов /2:171; примерът за зърното, което родило седем класа /2:261; примерът за кучето, което се е запъхтяло /7:176; за магарето, което носи книги /62:5; за мухата /22:75; за паякът /29:41; за слепеца и немия, за зрящия и чуващия /11:24; примерът за прахта, която вятърът разпилял /14:18; за доброто и лошото дърво /14:24,26; за водата, падаща от небето /6:99; за нишата, в която има светлина /24:35; за притежавания роб, който не може нищо /16:75; за мъжа, с много господари, които се карат помежду си /39:29/ и други. Целта е да се насочваме към знаменията, в които се съдържат житейски примери за изпълнение, и да им отделяме специално внимание.

Ибн ал-Кайим¹⁵, Аллах да се смили над него, обобщава какво е нужно да прави мюсюлманинът, за да излекува своята коравосърдечност с помощта на Свещения Коран: „Най-важни са две неща: Едното е да пренесеш сърцето си от настоящия земен живот и да го преселиш в отвъдния. След това да го насочиш изцяло към изясняване на значенията на Свещения Коран, към размишление върху него, за да разбереш какво се цели и за какво е низпослан. Опитвай се да вникваш във всяко едно от Неговите знамения и да разбереш какво се иска чрез него, причината за низпославането, като вземеш своя дял от всяко знамение. След това насочи знаменията върху болестта на сърцето си, и когато то попадне върху нея, то оздравява с позволенията на Аллах”.

2. Да усещаш величието на Аллах, да познаваш Неговите имена и качества и да размишляваш върху тях, да вникнеш в техните значения. Тези чувства

трябва да се установят трайно в сърцето, да проникнат до всички органи на тялото, които ще покажат на практика онова, което е осъзнало сърцето. Защото то е господарят и владетелят на тялото, а крайниците са като негови войни и последователи. Ако сърцето е праведно, и те са праведни, ако то тъне в развала, и те са покварени.

В Свещения Коран и Сунната текстовете за величието на Аллах са много. Когато мюсюлманинът размишлява върху тях, сърцето му тръпне, душата му се смирява пред Всевишния и Превеликия и тялото ще Му се покори, ще стане побоязливо пред Господаря на първите и на последните. Много от Неговите имена и качества са споменати в Свещения Коран. Той е Превеликият, Наблюдаващият, Всемогъщият, Превъзходният, Всесилният, Подчиняващият, Великият, Възвишеният. Той е Вечноживият, Който не умира, докато джиновете и хората умират. Той е Всевластващият над Своите раби, и гърмът възхвалява Неговата слава, възхваляват я и меляикетата – страхувайки се от Него. Той е Всемогъщия, Въздаващия възмездие, Неизменния, не Го обхваща нито дрямка, нито сън. Той знае всяко нещо, знае скришните погледи и какво се таи в гърдите. Обхвата на Своето знание Той описва със словата: **„У Него са ключовете на неведомото. Не ги знае никой друг, освен Него. Той знае какво е на сушата и в морето; не пада и лист дори, без Той да знае; и няма зрънце в тъмнините на земята, и нито мокро, нито сухо, без да е записано в ясна книга.”** /ал-Анам, 6:59/ От аспектите на Неговото могъщество са: **„И не оцениха те Аллах с истинското Му величие. Земята – цялата – ще бъде в Неговата Длан в Деня на възкресението, а небесата ще са сгънати в Десницата Му.”** /аз-Зумар, 39: 67/ Пратеника на Аллах е казал: **„Аллах ще сграбчи земята в Деня на възкресението и ще сгъне небесата в Десницата Си, после ще каже: „Аз съм Владетелят, къде са владетелите на земята?”**¹⁶

Умът е безсилен, а сърцето трепва, когато човек се размисли върху историята на Муса, алейхисселям. Той казал: **„Господи, покажи ми се да те погледна!”**, Аллах отвърнал: **„Не ще Ме видиш, ала погледни към Планината! И ако се задържи на мястото си, ще Ме видиш”**. А когато неговият Господ се прояви на Планината, Той я срина на прах. И припадна Муса поразен.” /ал-Араф, 7:143/

Когато Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, тълкувал това знамение, той го изрекъл и показал с ръката си: **„Ето така”¹⁷ – и поставил палец върху най-горната става на кутрето си – и планината се сринала.”¹⁸ Аллах, Пречист и Всевишен е Той, има „було от светлина”. Ако го отмахне, сиянията от Лица Му ще изгорят всички Негови създания”¹⁹.**

Текстовете, разказващи за могъществото на Аллах, са много. Техният смисъл показва, че едно от най-полезните средства за лечението на слабата вяра е човек да почувства величието на Всевишния Аллах чрез размисъл върху тези и подобни на тях текстове. Ибн ал-Кайим, Аллах да се смили над него, описва величието на Аллах с красиви, хвалебствени и поучителни слова: **„Той устройва и управлява царствата, повелява и забранява, сътворява, дарява препитание, умъртвява и съживява, въздига и унижава, сменя деня и нощта, редува дните, сменя държавите, прави така, че да възникне една държава и да изчезне друга. Неговата повеля и Неговата власт се изпълняват в небесата и във всичките им кътчета, по земята, навсякъде върху нея и под нея, в моретата**

и простора. Той обхваща всяко нещо и пресмята всяко нещо. Неговият слух улавя всички гласове и за Него те са отчетливи и ясни. Той ги чува въпреки различните нужди и различните езици, на които ги изричат. Нито един глас не може да отвлече слуха и вниманието Му от друг, не могат да Го заблудят многото въпроси, не могат да Го раздразнят нетърпението и упорството на упоритите, които са в нужда. Неговият Взор обхваща всичко. Той вижда пълзенето на черна мравка върху масивна скала в непрогледна нощ. Защото неведомото при Него е ведомо и тайното при Него е явно. **„Умолява Го всичко на небесата и на земята. Всеки миг изявява Той някакво дело.”** /ар-Рахман, 55:29/ Опрощава нечий грях, разсейва нечия грижа, премахва нечия мъка, помага на някой сломен, обогатява някой бедняк, напътства някой заблуден, извежда на правия път някой объркан, спасява някой опечален, засища някой гладен, загръща някой гол, лекува някой болен, изцелява някой измъчен, приема нечие покаяние, въздава на някого, който е сторил добро, подкрепя някой онеправдан, поражява някой жесток човек, успокоява нечий страх, премахва едни народи и въздига други. Ако обитателите на Неговите небеса и обитателите на земята Му, ако първите сътворени и последните сътворени, хората и джиновете, имаха сърцето на най-богобоязливия сред тях, то това не би прибавило нищо към Неговото владение. И ако първосътворените и сътворените последни, хората и джиновете, имаха сърцето на най-поқварения сред тях, то това нямаше да отнеме нищо от владението Му. Ако обитателите в небесата Му и тези по земята, хората и джиновете, техните мъртви и техните живи, мокротата и сухотата, ако всички застанеха на едно място и Го помолеха за нещо и на всеки от тях Той дадеше онова, за което Го е помолил, то това не би отнело и зрънце от Неговото владение... Той е Изначалният, преди Когото не е Съществувало нищо, Безкрайният, след Когото не ще просъществува нищо. Той е Явният и над Него няма нищо, Той е Скритият, пред Когото няма нищо. Благословен и Всевишен е Той. Той е най-достойният да бъде споменаван, най-достойният да бъде почитан, Той е най-заслужилият благодарност, Той е най-милостивият владетел, Той е най-щедрият от умоляваните. Той е Владетелят, Който няма съдружници. Той е Единственият, Който няма равен Нему. Той е Целта, Той нито е раждан, нито е роден. Той е Всевишния, Който няма подобен. Всичко погива освен Неговата власт. Всичко е преходно, освен Неговото владение. Всеки Му се покорява само с Негово позволение. Никой не престъпва повелите Му, без Той да узнае. Покоряват Му се и Той въздава, прегрешават и Той опрощава. Всяко наказание от Него е справедливост. Всяка благодат от Аллах е благоволение от Него. Той е най-близкият Свидетел, най-близкият Закрилник. Той е, Който хваща прегрешилите „за перчема”,²⁰ Той записва делата, Той определя отреденото време за всеки. Сърцата са отворени за Него. При Него тайното става явно. Въздаянието Му е Слово и мъчението Му е Слово. **„Повелята Му, когато желае нещо, е само да му каже: “Бъди!” И то става.”** /Йа-Син, 36:82/

3. Сдобиване с религиозно знание. Щом се придобие такова знание, човек започва да изпитва боязън пред Аллах и усилва вярата си. Както Всевишния е повелил: **„Боят се от Аллах само знаещите от Неговите раби”**. /Фатир, 35:28/ Онези, които знаят, и онези, които не знаят, не са равни във вярата. Онзи, който познава религията в детайли, който знае смисъла на двете свидетелства на вярата²¹ и произтичащото от тях, който познава мъчението на гроба, идващо след смъртта, и ужасите на Съдния ден, който знае обстановката и етапите след смъртта, който е осведомен за насладата на Дженнета и мъченията на

Огъня, който познава мъдростта на религията при отсъждането на позволеното и забраненото, който е запознат с подробностите от житието на Пратеника, алейхиселям, и с други подобни на това знание, как той може да бъде сравняван във вярата си с онзи, чийто дял от знание е много скромнен и с лошо качество. Невеж е в религията и нейните повели, не знае за нещата от неведомото, за които тя съобщава, а е получил познание само на базата на сляпото подражателство и измислиците?! „Каж: **„Нима са равни онези, които знаят, и онези, които не знаят?!”** /аз-Зумар, 39:9/

4. Редовното посещение на събирания, на които се споменава Аллах. Това усилва вярата по няколко причини: на тези събирания се споменава Аллах; споменаващите биват обгърнати от Неговата милост; над тях се спуска спокойствие и меляйетата ги обграждат; Аллах споменава за тях във върховните небеса, хвали се с тях пред меляйетата и им опрощава греховете. Това се споменава в достоверните хадиси, един от които е: *„Винаги, когато група хора се съберат да споменават Аллах, меляйкетата ги обграждат, милостта ги обгръща, върху тях се спуска спокойствие и Аллах ги споменава пред онези, които са при Него.”*²²

Сахл ибн ал-Ханзалия, Аллах да е доволен от него, предава думите на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„Когато група от хора се съберат да споменават Аллах и се разотиват след събирането, на тях им се казва: „Станете, опростени сте!”*²³. Ибн Хаджер, Аллах да е доволен от него, казва, че споменаването на Аллах цели да се постигне постоянство в изпълнението на това, което Аллах Всевишния е повелил или е приканил към него, като четене на Свещения Коран, четене на хадисите и придобиване на знание.²⁴

Едно от доказателствата за това, че събиранията, на които се споменава името на Аллах усилват вярата, е следният разказ на Ханзала ал-Усайди, включен от Муслим в сборника му с достоверни хадиси: *„Абу Бакр ме срещна и рече: „Каж как си, Ханзала?” А аз му рекох: „Ханзала стана лицемер”. „Пречист е Аллах, какво говориш!?”- възкликна той. Отвърнах му: „Когато сме при Пратеника на Аллах, той ни напомня за Огъня и Дженнета до толкова, че сякаш ги виждаме с очите си. Но когато излезем от дома на Пратеника на Аллах, се захващаме с жените, децата и занаята си и забравяме много [от онова, което сме чули.]” Тогава Абу Бакр рекъл: „Кълна се в Аллах и с мен става така.” Тогава Абу Бакр и аз се отправихме към Пратеника, алейхиселям. Влязохме при него и аз казах: „О, Пратенико на Аллах, Ханзала стана лицемер.” А Пратеника на Аллах ме попита: „Как така?” “О, Пратенико, когато сме при теб и ти ни разказваш за Огъня и Дженнет до толкова, че сякаш ги виждаме с очите си. Когато си тръгнем, отново се захващаме с жените, децата и занаята си и забравяме много от чутото при теб”. Тогава Пратеника на Аллах каза: „Кълна се в Онзи, в Чиято ръка е душата ми, че ако продължавахте в същото състояние, в което сте при мен, и споменавате Аллах, то меляйкетата щяха да стискат ръцете ви за поздрав, както сте в постелите си и както си вървите. Но виж, Ханзала, трябва да има време [за делата на Отвъдното] и време [за земните дела].” И той повтори това три пъти.”*²⁵

Сподвижниците на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, много държали да се събират, за да споменават Аллах. Те назовавали зикра „вярване”. Муаз,

Аллах да е доволен от него, казал на един човек: „Седни с нас да повярваме един час!”²⁶

5. Едно от средствата, с които се усилва вярата, е да вършиш все повече и повече праведни дела и да запълваш времето си с тях. Това е едно от най-силните лекарства срещу слабата вяра. Значението му е огромно, а влиянието му върху засилване на вярата е голямо, сигурно и явно.

Абу Бакр ас-Сиддик е велик пример за това. Когато Пратеника, алейхисселям, попитал своите сподвижници: *„Кой от вас гоее тази сутрин?”* Абу Бакр отвърнал: „Аз”. *„Кой от вас е присъствал на дженазе?”* Абу Бакр отвърнал: „Аз”. *„Кой от вас днес е нахранил сиромах?”* Абу Бакр казал: „Аз”. *„А кой от вас днес е посетил някой болен?”* Абу Бакр отвърнал: „Аз”. *Тогавя Пратеника, алейхисселям, казал: „Няма човек, който да върши всичко това и да не влезе в Дженнета.”*²⁷

Тази история доказва, че Абу Бакр ас-Сиддик, Аллах да е доволен от него, се стремял да използва всяка възможност, за да извършва разнообразни благодеяния. И понеже въпросът на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е бил случаен, отговорът на Абу Бакр, Аллах да е доволен от него, доказал, че дните му били изпълнени с дела, свидетелстващи за покорността му пред Аллах.

Първите праведни мюсюлмани, Аллах да се смилн над тях, са постигнали много в това отношение. Те запълвали времето си с вършене на праведни дела. Образец за това е казаното за Хаммад ибн Селеме, което важи и за всички предци. За него Имам Абдуррахман ибн Махди казва: *„Ако на Хаммад ибн Селеме бе казано, че утре ще умре, той не би могъл да добави повече добри дела, т.е. това, което той върши обикновено в ежедневието си, толкова е запълнено с благодеяния и ибадат.”*²⁸

Мюсюлманинът трябва да обърне внимание на стремежа си да върши праведни дела съгласно думите на Всевишния: **„И надпреварвайте се към опрощение от своя Господ и към Градината с ширината на небесата и на земята!”** /Али Имран, 3:133/ Всевишния е повелил още: **„Надпреварвайте се към опрощение от вашия Господ и към Градината с ширина, колкото ширината на небето и на земята, приготвена за онези, които повярваха в Аллах и в Неговите пратеници! Това е благодатта на Аллах. Дава я Той комуто пожелае. Аллах е Господарят на великата благодат.”** /ал-Хадид 57:21/

- Смисълът на тези знамения мотивирал сподвижниците на Пратеника, алейхисселям, пораждал ентузиазъм у тях и ги подтиквавал към надпревара в извършването на добри дела. Имам Муслим, Аллах да го дари с милостта Си, предава в своя сборник „Сахих” с достоверни хадиси разказа на Анас ибн Малик за една история, която се случила по време на битката при Бадр.²⁹ Той казва, че когато езичниците наближили, Пратеника, алейхисселям, рекъл: *„Станете, за да влезнете в Градината с ширина, колкото ширината на небесата и на земята!”*, тогава Умайр ибн ал-Хумам от сподвижниците-ансари попитал: *„О, Пратенико на Аллах! Градина с ширина колкото небесата и земята?!”* „Да” – отвърнал му той. А Умайр казал: *„Чудесно!*

Чудесно!" Пратеника на Аллах го запитал: „Какво те кара да казваш „Чудесно“?" А Умайр отвърнал: „Кълна се в Аллах, нищо друго, освен надеждата ми и аз да съм един от онези, които ще обитават [Градината]". „Ти ще си един от тях" – му отвърнал Пратеника, алейхисселям). Тогава Умайр извадил от торбата си фурми и започнал да яде, а после рекъл: „Ако можех да доживея да изям тези фурми, то това ще е дълъг живот." После Анас разказва, че Умайр захвърлил фурмите, които държал, и се хвърлил в боя. Бил се, докато не паднал убит."³⁰ Много преди него, Муса, алейхисселям, бързал да се срещне с Аллах и казал: „Избързах към Теб, о, Аллах, за да бъдеш доволен." Аллах възхвалил Закарийя и семейството му и рекъл: „**И те се надпреварваха в добрините, и Ни зовяха с копнеж и боязън. И бяха смирени пред Нас.**" /ал-Анбия 21:90/ А Пратеника, алейхисселям, е рекъл: „Спокойствието във всяко нещо е добро, освен в делата за Отвъдното."³¹

- Непрестанно да върши праведни дела. Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, предава думите на Аллах в Свещения хадис: „Моят раб непрестанно се приближава към Мен, вършейки незадължителните и допълнителни добри дела (нафиле), докато го възлюбя"³². Думата „непрестанно" означава „постоянство". Пратеника, алейхисселям, е казал: „Продължавайте [да вършите праведни дела] между поклонението хадж и поклонението умра."³³ Да продължаваш означава да постоянстваш във вършенето на добри дела. Този принцип е важен, защото така вярата се усилва, душата се поддържа и няма да бъде изоставена и покварена. По-добре е да постоянстваш във вършенето на малки добрини, отколкото от време на време да вършиш големи.

Упорството в извършването на праведни дела усилва вярата. Пратеника, алейхисселям, бил запитан кое дело Аллах обича най-много и той отвърнал: „Онова, което се върши постоянно, дори то да е малко."³⁴ Когато Пратеника, алейхисселям, извършвал нещо, той го утвърждавал и постоянствал в него³⁵.

Да бъде усърден в праведните дела: Лечението на закоравялото сърце не бива да е временно, през което време вярата за кратко укрепва, а след това отслабва. То трябва да бъде непрестанно възстановяване на вярата, а това може да бъде постигнато само с усърдие в религиозните обреди.

Аллах Всевишния неколкократно споменава в Своята Книга за онези, които са Му най-близки, за тяхното усърдие в преклонението им пред Него: „**Вярват в Нашите знамения само онези, които щом им се спомене за тях, падат, свеждайки чела до земята в суджуд, и прославят с възхвала своя Господ, и не се възгордяват.**" /ас-Саджда, 32:15/ **И напускат постелите си, и със страх и копнеж зоват своя Господ, и от онова, което сме им дали, раздават.**" /ас Саджда 32:15,16/ За тях Аллах, Всевишен е Той, казва: „...**малко спяха през нощта и на развиделяване молеха за опрощение, и в техните имоти имаше дял за просяка и нуждаещия се.**" /аз-Зарийат, 51:17-19/

Когато се запознаем с това как първите мюсюлмани въплъщавали в себе си качествата на служещи на Аллах, разбираме, че поведението им буди възхищение и ни кара да им подражаваме. Те, например, всеки ден прочитали по една седма част от Свещения Коран, прекарвали нощите преди битки и военни походи в намаз и споменаване името на Аллах. Дори и в затвора

заставали в групов намаз, сълзите се стичали по страните им и размишлявали върху сътворяването на небесата и на земята.

Мъжът се опитвал да измами жена си, както майката мами детето си и щом разберял, че жена му спи, той се измъквал от постелята ѝ, за да прекара нощта в намаз. Първите мюсюлмани заделяли част от нощта за семействата си и част за себе си. Дните им били посветени на говеене, на учене и обучаване, на участие в погребения, на посещаване на болни и откликване на нуждите на хората. Някои от тях години наред не пропускали встъпителния текбир заедно с имама (началото на намаза). Сърцата им били свързани с джамиите, след един намаз очаквали следващия намаз. Друг пък поемал грижата за семейството на верския брат след смъртта му и години наред ги издържал. Вярата расте непрестанно в сърцето на всеки, който живее по този начин и се намира в това състояние.

– Мюсюлманинът не трябва да допуска душата му да изпитва досада: Целта от постоянството и усърдието в ибадата не означава душата да се довежда до състояние на досада и скука. Целта е единствено религиозните обреди да се изпълняват без прекъсване. Балансът между тези две неща ще се постигне, когато мюсюлманинът се ангажира с толкова, колкото може да понесе, като прояви благоразумие и умереност. Може да прояви повече активност, когато усети вялост и слабост. Тези разсъждения са подкрепени от хадиси, сред които и следните думи на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„Религията е улеснение и ако човек се пресилва в нея, тя винаги ще го надделее (т.е. винаги ще му дотегне), затова бъдете умерени и се старайте...!“*³⁶ А в друга версия: *„Бъдете внимателни за целта и ще я постигнете!“*³⁷ Ал-Бухари, Аллах да го опрости, предава в главата, отнасяща се до прекаленото усърдие в изпълнение на религиозните обреди, следния разказ на Анас, Аллах да е доволен от него: *„Пратеника, алейхисселям,, влязъл в джамията и видял едно въже, опънато между двете колони. Тогава попитал: „Какво е това въже?“. Казали му, че това въже е на Зайнаб, която щом се умори [да седи права в намаза], се хваща за него. Тогава Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам,, казал: „Не, не, махнете го. Нека всеки от вас извършва намаз според силите си, а щом се умори, нека седне!“*³⁸ Когато Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, научил, че Абдуллах ибн Амр ибн ал-Ас прекарва цяла нощ прав, в намаз, а през деня непрестанно говял, му забранил да го прави и обяснил защо му забранява: *„Ако правиш така, очите ти ще отслабнат, а душата ти ще се умори“*. И после Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, казал: *„Заемайте се с делата доколкото ви е по силите, защото Аллах, Велик и Всевишен е Той, не Му дотяга, докато на вас ви дотяга! Аллах най-много обича делата, които се вършат редовно, дори и те да са малко.“*³⁹

- Да се старее да навакса пропуснатите религиозни обреди: Умар ибн ал-Хаттаб, Аллах бъде доволен от него, предава, че Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: *„Онзи, който се успи и пропусне да прочете своята част от Свещения Коран (която е свикнал да чете), но след това я прочете между утринния и обедния намаз, то тя ще му бъде записана и приета, все едно я е прочел през нощта.“*⁴⁰

Айша, Аллах да е доволен от нея, казва: *„Когато Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, извършваше някой допълнителен намаз, той постоянстваше*

в него. Когато пропуснеште намаз през нощта, а това ставаше, когато сънят го надвиеше или беше неразположен, тогава през деня извършваше дванайсет рекята (силната сунна).”⁴¹ А според друга версия: „Когато през нощта спеше или беше болен, през деня извършваше дванайсет рекята”⁴² Когато Ум Салама, Аллах да е доволен от нея, видяла Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, да извършва два рекята подир следобедния намаз, го попитала защо прави така. Тогава Той ѝ отвърнал: „О, дъще на Абу Умаййа, питаш за двата рекята подир следобедния намаз. При мен дойдоха хора от племето Абд ал-Кайс и ме отвлякоха от двата рекята, които трябваше да извърши подир обедния намаз. Това са тези два рекята.”⁴³ „Когато не можел да извърши четири рекята преди обедния намаз, той ги извършвал след него”⁴⁴. И „когато пропуснал четирите рекята преди обедния намаз той ги извършвал след него”.⁴⁵ Тези хадиси доказват, че утвърдените силни суннети намаз трябва да се навакват.

Ибн ал-Кайим споменава, че Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, говееел доброволно най-много през месец шаабан.⁴⁶ Той говееел също три дни всеки месец, но понякога може и да не е успявал поради други дела, затова събирал пропуснатите дни в месец шаабан, за да навакса изпуснатото, преди да настъпи задължителното говеене през месец Рамадан.⁴⁷ Пратеника, алейхисселам, се уединявал на ‘итикаф’⁴⁸ през последните десет дни на месец Рамадан. Когато веднъж пропуснал уединението си поради неочаквано пътуване, то на следващата година се уединил за двайсет дена⁴⁹.

– Мюсюлманинът трябва да се надява добрите му дела да бъдат приети и да се страхува те да не бъдат отхвърлени: След усърдието, положено в изпълнение на религиозните задължения, човек трябва да се страхува да не би стореното от него да не бъде прието от Аллах.

Айша, Аллах да е доволен от нея, разказва: „Попитях Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, какво означава знамението: „...**които дават, каквото дават, с боязливи сърца**” /ал-Муаминун, 23:60/ Казах: „Това не са ли онези, които пият вино и крадат?”. “Не, дъще на всеправдивия Абу Бакр. Това са онези, които говеят, извършват намаз и дават милостиня и се страхуват дали ще им бъдат приети, тези са, които се надпреварват в добрините.”⁵⁰ Абу Дарда, Аллах да е доволен от него, казва: „Да се убедя, че Аллах е приел от мен един намаз, ми е по-скъпо от всичко на този свят. Защото Аллах, Всевишния е повелил: „**Аллах приема само от богобоязливите**” /ал-Маида, 5:27/⁵¹

Едно от качествата на вярващите е, че те принизяват себе си пред повелята от Аллах, Всевишен е Той. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е рекъл: „Човек, дори да бъде влачен по лице, откакто се роди, докато умре в старини, в стремежа си да удовлетвори Аллах, в Съдния ден, това ще му се види нищожно.”⁵² Онзи, който познава Аллах и който познава душата, разбира, че онова, което е извършил, не е достатъчно, дори да е извършил всичко, на което са способни хората и джиновете. Аллах, Пречист и Всевишен е Той, ще го приеме само благодарение на Неговата щедрост и благоволение, ще му въздаде само благодарение на Своята щедрост и благоволение.

6. Разнообразието на религиозните обреди: Благодарение на Своята милост и мъдрост Аллах ни е дарил с многообразие от религиозни обреди. Едни от тях се изпълняват посредством тялото, като намаза, а други се изпълняват посредством имота, като зекята. Сред тях има такива, които съчетават и двете, като поклонението хадж. Други се произнасят с езика, като споменаването на Аллах и дуата. Самите обреди се делят на задължителни (фард) и препоръчителни (сунна). Както задължителните, така и препоръчителните части са най-разнообразни. Например, в намаза на ден се извършат по дванайсет рекята суннет. Някои от тях са с по-малко значение, като четирите, които предхождат следобедния намаз, и намаза духа (сутрешен намаз след изгрева на слънцето). Някои пък са от голямо значение, като нощния намаз. Те могат да се комбинират по различен начин: два по два рекята или четири по четири, после още един или три, за да станат нечетен брой. Може да се извършат и пет, седем или девет рекята с еднократно сядане на ташаххуд.

И така онзи, който следва внимателно религиозните обреди, ще открие огромно разнообразие в броя, времето, начините на извършване, в техните особености и правила. Сигурно в това се крие мъдростта на Аллах, за да не се досади на душата и да може вярата непрестанно да се обновява. Освен това душите не си приличат, те са различни като предразположение и възможности за религиозна обредност. Едни могат да се наслаждават повече при изпълнение на едни обреди, отколкото при изпълнението на други. Пречист и Велик е Онзи, Който е създал портите на Дженнета, според различните видове обреди, както се казва в хадис, предаден от Абу Хурайра, Аллах да е доволен от него. Според думите му Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е рекъл: *„Онзи, който похарчи два чифта от имота си заради Аллах, ще бъде призван от портите на Дженнета: „О, раб на Аллах, това е добро!“*. Онзи, който е от хората на намаза, ще бъде повикан от портата на намаза. Който е от хората на джихада, ще бъде повикан от портата на джихада. Който е от хората на говеенето, ще бъде повикан от портата Райян. Онзи, който е от хората на садаката, ще бъде повикан от портата на садаката.”⁵³. С този хадис се имат предвид хората, които извършват повече допълнителни обреди – нафиле. Що се отнася до задълженията, то те трябва да се изпълняват от всички. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: *„Най-централната порта на Дженнета е за родителя.”*⁵⁴, т.е. онези, които почитат родителите си, ще влязат в Дженнета през централната порта.

Човек може да се възползва от това разнообразие, за да излекува слабата си вяра, като извършва по-често онова, към което е склонна душата му, и разбира се, като спазва задължените повели на Аллах. В текстове относно религиозните обреди, мюсюлманинът може да открие уникални случаи, които въздействат благотворно върху душата, ефект, който не може да бъде открит в други текстове. Ето два примера за това:

А: Абу Зарр, Аллах да е доволен от него, предава следните думи на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам: *„Трима са, които Аллах обича и трима, които ненавижда, Велик и Всесилен е Той. Тримата, които Аллах обича, са: човекът, който среща с група врага геройски, докато не падне убит или не победят. Другият е, когато група хора са поели на дълъг път и продължават да вървят, докато най-подир не спрат да пренощуват. Те*

лягат, а един от тях се оттегля встрани и извършва намаз, докато не дойде време да събуди спътниците си, за да си продължат пътуването; и третият е мъж, който си има съсед, причиняващ му неприятности. Той обаче търпи, докато не ги раздели смъртта или докато един от тях не се пресели.”⁵⁵

Б: При Пратеника на Аллах, саллаллаху алейхи уа саллам, дошъл човек, който се оплакал, че сърцето му е безчувствено. Тогава Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, му рекъл: „Искаш ли сърцето ти да омекне и да получиш онова, от което се нуждаеш? Смили се над сирака, погали го по главата, нахрани го от своята храна и тогава сърцето ти ще омекне и ще получиш каквото ти трябва.”⁵⁶

Това е пряко свидетелство по темата как да се лекува слабата вяра.

7. Друг от начините да се излекува слабата вяра е страхът от лош край на живота, защото този страх кара мюсюлманина да се подчинява на своя Създател и да обновява вярата в сърцето си. Причините за злочестия край са много. Сред тях са слабата вяра и затъване в греховността. Пратеника, алейхисселям, е споменавал различни примери на злочестен край като: „Онзи, който се самоубие с остро желязо, то желязото в ръката му ще го пробоща в корема постоянно в джехеннемски Огън и той ще пребъде там за вечни времена. Онзи, който изпие отрова и се самоубие, то в джехеннемския Огън постоянно ще я преглъща глътка по глътка и ще пребъде там за вечни времена. И който се хвърли от планински връх и се самоубие, ще се хвърля постоянно в огъня на Джехеннема и ще пребъде там завинаги.”⁵⁷

По времето на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, са се случили много подобни истории. Такава е историята за мъжа, който се бил заедно с мюсюлманските части срещу неверниците. Никой не се биел така смело като него. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, казал: „Този е от обитателите на Джехеннема”. Тогава един от мюсюлманите последвал мъжа и го видял как пада тежко ранен. Той поискал да ускори смъртта си и поставил меча между гърдите си, облегнал се върху него и се самоубил.⁵⁸

Има много хора, които деградирайки стигат до лош край. Ислямските учени са описали някои от тези състояния. За едно от тях Ибн ал-Кайим, Аллах да се смиле над него, споменава в книгата „Болестта и лекът”. Рекли на един човек, който бил на смъртно легло: „Кажки „Ля иляха иллаллах!” (Няма друг бог, освен Аллах), а той отвърнал: „Не мога да го изрека.” На друг рекли: „Кажки: „Ля иляха иллаллах!”, а той започнал да тананика някаква песен. Щом настъпил смъртния час на един търговец от онези, които предпочитали търговията си и я обожествявали, вместо да споменават Аллах, му рекли: „Кажки „Ля иляха иллаллах!” А той започнал да говори: „това е добра стока, това е изгодна покупка” и продължил да бръщолеви така, докато умрял⁵⁹. Разказва се също така, че когато един от войниците на краля ан-Насир бил на прага на смъртта, неговият син му рекъл: „Кажки: „Ля иляха иллаллах!” А той отвърнал: „Ан-Насир е моят господар.” Синът му пак настоял да произнесе тези думи, но баща му повторил, че неговият господар е ан-Насир и после умрял. На друг човек казали: „Кажки „Ля иляха иллаллах!” и той започнал да нарежда: „Поправете еди коя си къща така и така, в еди коя си градина, направете така и така”. А когато

един лихвар бил на смъртно легло и му рекли: „Кажы „Ля иляха иллаллах!“”, той започнал да говори: „десет за единайсет” и повтарял това, докато умрял.⁶⁰ Някои от тези хора дори променят цвета на лицето си или отвърщат поглед от кибла /посоката за намаз/.

Ибн ал-Джаузиа, Аллах да се смили над него, разказва: „Чух един човек, когото смятах за добър и благодетелен, да казва преди смъртта си: „Моят Господ се отнесе с мен несправедливо”. Аллах е Всевишен. Този човек обвини Аллах в несправедливост и то на смъртното си легло!”. И след това Ибн ал-Джаузиа, Аллах да бъде милостив с него, добавя: „Непрестанно се тревожех, бях загрижен и заинтересован за набавяне на онова, което ще ми помогне да посрещна достойно този ден.”⁶¹ Слава на Аллах, каква поука има за хората във всичко това?! Но по-значителната част от състоянието на умиращите остава скрита за другите.⁶²

8. Честото споменаване на смъртта: Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, казва: „*Споменавайте често онази, която прекъсва насладите, т.е. смъртта.*”⁶³ Припомнянето на смъртта възпира човек от греховете и смекчава закоравялото сърце. Спомниш ли си я, когато си притеснен - простор намираш! Спомниш ли си я, обаче когато простор имаш – притеснение те спхожда! Най-добрият начин да се напомни за смъртта, е да се посещават гробищата. Затова Пратеника, алейхисселям, е повелил да се прави това, като е казал: „*Бях ви забранил да посещавате гробовете. Но вече ги посещавайте, защото те размекват сърцата, просълзяват очите и припомнят за отвъдния живот! Само че не изричайте сквернословия!*”⁶⁴ Мюсюлманинът може дори да посещава и гробищата на неверниците, за да извлече поука. В достоверния сборник на Муслим се доказва, че Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, е посетил гроба на майка си и плакал така, че разплакал и хората около него и казал: „*Поисках разрешение от Аллах да моля за нейното опрощение, но не ми позволи. Поисках разрешение да посещавам нейния гроб и ми позволи. Посещавайте гробовете, защото те ви напомнят за смъртта.*” /Муслим, 3/65/ Посещението на гробовете на близките е едно от най-въздействащите средства за смекчаване на сърцата. Там посетителят може да извлече полза от спомена за смъртта. Мъртвите също имат полза от дуата, която се отправя за тях. От съхранените в Сунната хадиси по този повод са думите на Пратеника, алейхисселям, обръщайки се към мъртвите в гробищата: „*Селям (поздрав) за вас, о, обитатели на това място, вярващи и мюсюлмани. Аллах да се смили над починалите от нас и над онези, които ще починат! И ние ще ви последваме, когато Аллах пожелае.*”⁶⁵

Онзи, който е решил да посети гробищата да спазва съответното прилично поведение, да присъства с цялото си сърце, когато пристигне там. Целта на неговото посещение да бъде заради Аллах, и за да поправи разрухата в сърцето си. След това да се поучи от участта на онзи, който лежи в черната земя и който се е откъснал от семейството и любимите хора. Нека си припомни заблудата на материалната среда, на земния живот, разчитането на добро здраве, младостта и отдаването на живота и неговите изкушения; за отишлите си от живота свои братя и връстници, които са имали големи надежди и са трупали имот, как надеждите им са били прекъснати, а имотът им не им е помогнал; как пръстта е заличила красотата на лицата им, как тялото им е разложено в гроба, жените им са овдовели, а децата им са под тегобата на

сиротата! Нека си припомни как мъртвите се залъгвали по земния живот, как са вярвали, че ще имат винаги добро здраве, че младостта им е безкрайна и се отдавали на развлечения. Нека си помисли, че и той, без съмнение ще последва съдбата им! Да помисли за състоянието на мъртвия в гроба; месата му са разложени, очите му са изтекли, червеите са прояли езика му, а пръстта е изхабила зъбите му ⁶⁶:

*О, ти, който се вслушваш в зова на двамата вестители на смъртта:
побелялата коса и старостта!*

*Ако не ги чуваш, то каква полза от двамата, които бдят в твоята глава:
зрението и слуха?*

*Нито немият, нито слепецът ще получи напътствие от поглед или следа;
не ще остане нито времето, нито този свят, нито най-високото небе, нито
двете светила – слънце и луна;
ще си отиде от света, дори и без желание за това,
както бедуинът, така и човекът от града. ⁶⁷*

Онзи, който често си спомня смъртта, печели три неща: той бърза в покаянието, сърцето му е удовлетворено, и с усърдие изпълнява повелите на Аллах. А онзи, който забравя смъртта, бива наказан с три неща: отлага покаянието, напуска го доволството, ленивост и вялост съпътстват изпълнението на ибадата /служенето/ му. Смъртта оставя силен отпечатък върху душата. Гледката на умиращи хора, настъпването на смъртта, кара човек дълго след това да размишлява върху тази потресаваща картина. Размишленията върху смъртта отвърщат душите от насладите, отнемат съня от клепачите и почивката от телата, карат човека да бъде усърден и да върши праведни дела.

Хасан ал-Басри влязъл при един болен, когото често посещавал, и го сварил в предсмъртния му час. Видял скръбта и мъките му и се завърнал при семейството си пребледнял и променен. Тогава те го поканили: „Ела да ядеш, Аллах да бъде милостив с теб!“ А той им отвърнал: „За вас са и храната, и пиенето. Кълна се в Аллах, че видях смъртта и непрестанно ще се готвя за нея, докато сам не я срещна.“ ⁶⁸

Едно от най-силните и пълни усещания за смъртта може да се изпита по време на дженазе намаз, когато човек носи мъртвеца към гробищата и го погребва, когато полага тялото му в гроба. Всичко това напомня за отвъдния живот. Пратеника, алейхисселям, е казал: „Посещавайте болните, участвайте в погребенията, те ще ви напомнят за Отвъдното!“ ⁶⁹ Освен въздействието върху него, за онзи, който изпровожда мъртвия, има голямо въздаяние. Пратеника, алейхисселям, е казал: „Който присъства на погребение от дома на мъртвеца [в друга версия на хадиса се казва: „който следва погребението с вяра и с упование за въздаяние“] и остане, докато се извърши намаза, ще получи за въздаяние един кират. А който присъства на погребението и остане, докато мъртвецът бъде погребан, ще получи два кирата въздаяние.“ Попитали го: „О, Пратенико на Аллах, колко са два кирата?“. А той рекъл: „Колкото две огромни планини“ [в друга версия на хадиса се казва, че всеки кират е, колкото планината Ухуд. ⁷⁰ ⁷¹].

Първите праведни мюсюлмани, Аллах да се смили над тях, са напомняли за смъртта, когато съветвали някой прегрешил човек. Сред хората, които се събирали при един от мъдрите ни предци, Аллах да се смили над тях, мъж, злословел по адрес на друг, който не присъствал. Тогава мъдрецът се обърна назидателно към злословещия и му рекъл: „Спомни си за памука, с който ще покрият очите ти, [когато умреш], т.е. когато те увиват с кефен!”⁷²

ЛЕКУВАНЕ НА СЛАБАТА ВЯРА – II ЧАСТ

9. Едно от нещата, които възобновяват вярата в сърцето, е да се припомнят различните места и положения в отвъдния живот. Ибн ал-Кайим, Аллах да се смили над него, казва: „Ако размишлението на човек е благоразумно, той ще добие проникателност, явяваща се светлина в сърцето. С нея той вижда обещаното благоволение и заплахата ;вижда Дженнета и онова, което Аллах е подготвил в него за ближните Си, и Джахеннема и онова, което Аллах е подготвил в него за враговете Си. Той вижда как хората излизат от гробовете си, забързани да откликнат на призива на Аллах – призивът на Истината. Мелайкетата слизат от небесата и ги обграждат; земята засиява със светлина от нейния Господар, полага се Книгата /на делата/, спорещите се събират и всеки се захваща за своя длъжник. Изворът, отреден от Аллах за Неговия пратеник Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам, и неговите чаши се виждат наблизко, жаждата се усилва, а източниците на вода намаляват. Мостът се издига и хората биват принудени да минат по него. Под него бушуват пламъците на Джахеннема. Онези, които падат в Огъня, са многократно повече от тези, които се спасяват. И така в сърцето на човека се отваря око, с което той вижда всичко това, и в него остава една от картините на Отвъдното, която свидетелства за отвъдния живот и неговата вечност, и за този живот и неговата преходност.”⁷³.

В Свещения Коран се споменават много сцени от Съдния ден в сури като „Каф”, „ал-Уакиа”, „ал-Кияма”, „ал-Мурселят”, „ан-Наба”, „ал-Мутафифин”, „ат-Такуир”. Те се споменават и в сборниците с хадиси, в главите, посветени на Съдния ден, на смекчаване на сърцата, на Дженнета и на Джахеннема. В това отношение е важно да се четат и книгите на учените, които третират специално тези въпроси, като например „Предводителят на душите” на Ибн ал-Кайим, „Краят на заблудите и виденията [за Съдния ден]” на Ибн Касир, „Поука от състоянието на мъртвите и реалностите в Отвъдното” на ал-Куртуби и „Великото съживяване след смъртта, Дженнета, Джахеннема и Огъня” на Омар ал-Ашкар и други. Като обобщение можем да заключим, че когато човек се запознае със събитията, които го очакват в Съдния ден, като: Съживяването след смъртта, Събирането на творенията, Застъпничеството, Равносметката, Наградата и Възмездие, Взната, Изворът, мостът Сират, Домът на вечността: Дженнета или Джахеннема, вярата му ще се усили.

10. Един друг фактор, който въздейства върху вярата е човек да вниква в смисъла на чудесата в природата. В хадиси на ал-Бухари, Муслим и други се разказва, че *„винаги, щом Пратеника, алейхисселям, видел тъмен облак или ураган, тревога се изписвала върху лицето му”*. Веднъж Айша, Аллах да е доволен от нея, казала: *„О, Пратенико на Аллах, виждам хората да се радват, щом видят тъмен облак, надявайки се, че той ще донесе дъжд. А върху твоето лице, когато съгледаш облак, виждам да се изписва тревога”*. А той рекъл: *„О, Айша, как бих могъл да съм сигурен, че облакът не ни носи мъчение, защото в миналото хора са били измъчвани чрез ураган. А хората си казвали: „Това е облак, който ще изсипе дъжд над нас”*⁷⁴. Когато видел лунно или слънчево затъмнение, Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, се изправял, изпълнен с тревога и уплаха. В сборника „Сахих” на ал-Бухари се предават думите на Абу Муса, Аллах да е доволен от него, който казва, че

когато слънцето се затъмнило, Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, станал, изпълнен с ужас, страхувайки се, че е настъпил Часът на Съдния ден.⁷⁵ Заповяда ни той, при слънчеви и лунни затъмнения да прибягваме към намаз и ни извести, че те са едни от знаменията на Аллах, с които Той сплашва Своите раби.

Няма съмнение, че реакцията на сърцето при тези явления, и най-вече уплахата, възобновява вярата, напомня за мъчението на Аллах, за Неговата сила, за могъществото, величието и мощта Му и за Неговото отмъщение. Айша още разказва: *„Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, хвана ръката ми, след това посочи към луната и рече: „Айша, моли се Аллах да те опази от това! Защото това е „Злото на мрака (на луната), когато засенчи земята.“*⁷⁶

Пример в подкрепа на това е и особеното чувство, което изпитва човек, когато минава покрай местата, свидетелстващи за наказание от Аллах и покрай гробовете на злосторници и тирани. Ибн Омар, Аллах да е доволен от него, предава думите на Пратеника, алейхисселям,, с които той се обръща към своите сподвижници, когато стигнали до ал-Хиджр⁷⁷: *„Не влизайте при тези наказани /от Аллах!/ Ако ли пък влезете, влезте, плачейки! Да не ви сполети онова, което тях ги сполетя!“*⁷⁸. Хората днес, обаче, отиват по тези места като туристи и правят снимки. Помисли върху това!!!

11. Друг фактор в лекуването на слабата вяра е да се споменава Аллах, Всевишен е Той. Това прояснява сърцата и ги лекува, то е тяхното лекарство, когато се разболеят. Това е духът на праведните дела. Аллах Всевишния е повелил да го правим, като е казал: **„О, вярващи, често споменавайте Аллах!“** /ал-Ахзаб, 33:41/ Обещал е да сполучат онези, които Го споменават често. **„Често споменавайте Аллах, за да сполучите!“** /ал–Джумуа, 62:10/ Споменаването на Аллах е по-значимото от всички неща. Аллах, Всевишния е повелил: **„Най-великото е споменаването на Аллах.“** /ал-Анкабут, 29:45/ То е завещанието на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, към човека, който се оплакал, че ислямските задължения били много – *„Устата ти да не пресъхва от споменаване на Аллах!“*⁷⁹. Споменаването на Аллах е угодно на Него дело, то прогонва шейтана, премахва грижата и тъгата, носи препитание и отваря вратите на познанието. То е растение от градините на Дженнета и помага да се преодолеят прегрешенията на езика. То е утешение за тъгата на бедняците, които нямат какво да дадат като садака, затова като компенсация Аллах им дава споменаването, което замества служенето, изпълнявано с тяло и имот. Една от причините за безчувственото, обезверено сърце е човек да изостави споменаването на Аллах.

Затова онзи, който иска да се излекува от слабата вяра, трябва често да споменава Аллах. Самият Той е казал: **„И спомни си твоя Господ, ако забравиш.“** /ал-Кахф, 18:24/

Напомняйки за влиянието, което споменаването на Аллах оставя върху сърцето на човека, Той е повелил: **„О, да, при споменаването на Аллах сърцата се успокояват.“** /ар-Раад, 13:28/ Ибн ал-Кайим, Аллах да се смили над него, говори за споменаването на Аллах като за лек на сърцето: **„В сърцето има жестокост, която може да бъде разтопена само чрез споменаването на Аллах,**

Всевишен е Той. Затова рабът на Аллах трябва да излекува жестокостта на сърцето си, като споменава Аллах Всевишния. Един човек се оплакал на Хасан ал-Басри, Аллах да се смили над него: „О, Абу Саид, сърцето ми е станало безчувствено и жестоко.” А той му рекъл: „Смекчи го чрез споменаване на Аллах!” Колкото повече се усилива нехайството на сърцето, толкова по-жестоко става то. Когато се споменава Аллах, тази жестокост се разтопява така, както оловото се разтопява в огъня. Жестокостта на сърцето не се лекува от нищо така, както от споменаване на Аллах, Велик и Всевишен е Той. „Споменаването на Аллах лекува сърцето и е лек за болестта му. Нехайството е болест за сърцето, то може да се излекува чрез споменаване на Аллах Всевишния. Макхул⁸⁰ е казал, че споменаването на Аллах Всевишния е лек, а споменаването на хората е болест.”⁸¹

Чрез споменаването на Аллах, рабът сразява шейтана, както шейтанът сразява хората, които са нехайни и забравят да споменават Аллах. Един от първите праведни мюсюлмани е казал: „Ако едно сърце е привикнало да споменава Аллах и до него се доближи шейтан, той бива сразен, както човек бива сразен, когато шейтан се приближи до него. Тогава върху шейтана, който е опитал да се приближи до сърцето на вярващия, се нахвърлят шейтаните и казват: „Какво му има на тоя?” Отвърщат им: „Засегна го човек”⁸². Повечето хора, засегнати от шейтаните, са нехайните, които през денонощието не се съобразяват дори с най-кратките основни дуи и не споменават Аллах.

Някои от хората, които се оплакват от слабата си вяра, с неохота и мудро приемат средствата за лечение. Тежи им, например, да прекарат част от нощта в намаз и да извършат допълнително ибадат. За тях е добре да започнат със споменаването на Аллах и да бъдат усърдни в него. Те трябва да запомнят универсалните изрази за споменаване на Аллах, които важат за всеки случай и по всяко време. Тези изрази могат да се повтарят непрестанно. Такива са, например:

*„ЛЯ иляха иллаллаху уахдаху ля шерике лех, лахуль мульк уе лахуль хамду,
уа хууа ‘аля кульли шайин кадир.”*

„Субханаллахи уа би хамдих, субханаллахиль азим.”

„Уа ля хаула уа ля кууатта ильля бильлях.”

(“Няма друг бог освен Аллах, Един е Той и няма съдружници. Негово е царството и за Него е прославата. Той за всяко нещо има сила.” : „Пречист е Аллах в Своята Слава. Слава на Великия Аллах!”, „Няма мощ и няма сила, освен от Аллах!”) и други.

Трябва да се запомнят и дуите, с които се споменава Аллах в конкретни случаи, и които се съдържат в сунната на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам. Те се отправят в определено време или на определено място. Такива, например, са споменаването на Аллах сутрин и вечер, при заспиване и събуждане, когато човек сънува, когато се храни, когато влиза в тоалетна, когато пътува, щом завали, щом чуе езан, при влизане и излизане от джамията, истихара /за вземане на решение при колебание/, когато изпадне в беда, когато посещава гробища, когато задуха силен вятър, когато човек види новолуние, когато се качи в превозно средство, при поздрав, когато кихне, когато чуе кукуригане на петела, рев на магаре и лай на куче. Когато са се събрали хора,

на края на сбирката те трябва да споменат името на Аллах като изкупление за евентуално непредвидено злословене. Аллах се споменава и когато човек види нещастни и изпаднали в беда хора и т. н. Няма съмнение, че онзи, който редовно спазва всичко това, ще почувства прякото влияние на тези думи в сърцето си.⁸³ (Вж. „Дуи и Зикр според Свещения Коран и сунната на Мухаммед, саллаллаху алейхи уа саллам“)

12. Едно от праведните деяния, които обновяват вярата, е съкровено позоваване на Аллах със смирение и покорност. Колкото по-принизен и покорен е рабът, толкова по-близо е той до Аллах. И затова Пратеника, алейхисселам, казва: *„Рабът се приближава най-близо до своя Господар, когато е в поклон суджуд.“*⁸⁴ *Ето защо, тогава отправяйте много дуа!“*⁸⁵ Седждето е израз на смирение и покорство, каквито липсват в другите положения и състояния. Когато рабът опре челото си – най-високата част на тялото му, на земята, той се приближава най-много до своя Господар.

Ибн ал-Кайим, Аллах да се смили над него, красноречиво предава с думите на смирението и покорството състоянието на покаяващия се пред Аллах: „Кълна се в Аллах, колко сладки са словата, които говорещият изрича в това състояние: Заради Твоето могъщество и моята смиреност, смили се над мен! Заради Твоята сила и моята слабост, заради това, че Ти Си Пребогатият, а аз нуждаещият се от Теб. Моят перчем, лъжлив и грешен, е в ръцете Ти. Рабите Твои, освен мен, са много, за мен няма убежище и няма избавление от Теб, освен при Теб. Умолявам Те с умолението на нуждаещия се, отправям към Теб дуата на покорния и смирения. Отправям дуа към Теб, както със страх я отправя изпълнения с боязън слепец, умолявам Те като онзи, който свежда пред Тебе глава в подчинение и очите му преливат със сълзи пред Теб, и сърцето му се изпълва със смирение.“⁸⁶

Когато рабът се обърне към своя Господар с подобни слова, то вярата в сърцето му се усилва многократно. Друго деяние, което усилва вярата е, човек да показва, че се нуждае от Аллах. Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, ни е съобщил, че ние се нуждаем от Него, Пречист е Той: **„О, хора вие сте нуждаещите се от Аллах, а Аллах е Пребогатият, Всеславният.“** /Фатир, 35:15/

13. Краткосрочните надежди: Те са много важни за обновяване на вярата. Ибн ал-Кайим, Аллах да го дари с благодат, казва: „Едно от най-великите неща е знамението: **„Виждаш ли? Ако им дам още години да се наслаждават, а после ги сполети онова, с което бяха заплашвани, с какво ще ги избави даденото им за наслада?“** /аш-Шуара, 26:205-207/ „...сякаш са се забавили само един час от деня.“ /Юнус, 10 45/ Такъв е целият живот, затова човек не трябва да храни дългосрочни надежди и да казва: „Ще живея, ще живея дълго.“ Някои от първите праведни мюсюлмани казали на един човек: „Бъди имам за обедния намаз“, а той им отвърнал: „Ще ви бъда имам за обедния намаз, но няма да ви бъда за следобедния“. А те му рекли: „Ти като че ли се надяваш да доживееш до следобедния намаз. Аллах да ни опази от дългосрочната надежда!“

14. Човек трябва да размишлява върху нищожността на света, докато от сърцето му излезне привързаността към земния живот. Аллах Всевишния е

повелил: „**А земният живот е само измамна наслада.**” /Али Имран, 3:185/ Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „Храната на сина Адамов дава пример за земния живот. Виж само какво излиза от сина Адамов. Колкото и да подправя и подсолява храната си, той знае в какво се превръща тя накрая”⁸⁷. Абу Хурайра, Аллах да е доволен от него, казва: „Чух Пратеника на Аллах да казва: „Земното е проклето, /затова ни заблуждава и отдалечава от Аллах/, проклето е всичко в него, освен споменаването на Аллах и делата в Негова прослава, и знаещия, или онзи, който се стреми към знание.”⁸⁸

15. Друг фактор, който обновява вярата в сърцето, е зачитането светините на Аллах. Аллах, Всевишния, е повелил: „**А който зачита обредите на Аллах, това е от набожността на сърцата.**” /ал-Хадж, 22:32/ Светините на Аллах са задълженията към Него, Пречист и Всевишен е Той! Те могат да бъдат свързани с хора, с места или с определен период от време. Да се почитат светините на Аллах, свързани с хората, означава например, да се отдава дължимото уважение на Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам. Да се почитат обредите на Аллах, отнасящи се до места; означава да се зачита неприкосновеността на места като ал-Кяабе, да се изпълняват обредите на Аллах, отнасящи се до определен период от време, означава да се зачита, например, месец Рамадан: „**Който зачита светините на Аллах, това е най-доброто за него при неговия Господ.**” /ал-Хадж, 22:30/

Един от начините да се зачитат светините на Аллах е да не се пренебрегват дребните грехове. Абдуллах ибн Масуд, Аллах да е доволен от него, разказва, че Пратеника, алейхисселям, е казал: „*Пазете се от дребните грехове, защото те се трупат върху човека, докато не го унищожат!*”. Пратеника, алейхисселям, дал пример за това с хора, които пристигнали в една пустинна земя. Дошло време за храна. Тогава един от тях отишъл и донесъл съчка, друг отишъл и донесъл съчка и така, докато се събрала цяла купчина. После запалили огън и пригответили храната си.⁸⁹

Остави греховете, и малките, и големите! Това е боязънта. Прави като онзи, който върви по земя с бодли и внимава къде ще стъпи. Не подценявай дребните грехове, защото планините са изградени от дребни камъчета!

Ибн ал-Джаузи казва в книгата си „Лов на ума” („Сайд ал-Хатир”): „Много хора са снизходителни към нещата, които смятат за незначителни, а те всъщност разрушават основните принципи на вярата. Такива са, например, да гледаш това, което е забранено за гледане, или пък постъпката на някои, които заемат книги и после не ги връщат”.

16. Друго деяние, което обновява вярата в сърцата, е вяност и преданост към вярващите. Това е така, защото ако сърцето се привърже към враговете на Аллах, то става много слабо, а принципите на вярата чезнат. Ако обаче отдаде обичта и предаността си само на Аллах и вследствие на това се сближава с вярващите Негови раби и ги подкрепя, а враговете на Аллах отхвърля, това ще съживи вярата му.

17. Скромността има ефективна роля за обновяване на вярата, за изчистване на сърцето от ръждата на високомерието. Скромността в

говоренето, в делата и външния вид е доказателство за скромността на сърцето пред Аллах. Пратеника, саллаллаху алейхи уа саллам, е казал: „Скромността и непретенциозността са от вярата.”⁹⁰ Казал е също: „Който се откаже да се облича с хубави дрехи, от скромност заради Аллах, въпреки че може да си го позволи, в Съдния ден Аллах ще го призове и ще го отличи сред всички Свои създания, като му даде да избере и облече, каквото си поиска от одеждите на вярата.”⁹¹ Абдуррахман ибн Ауф⁹², Аллах да е доволен от него, бил така скромен, че по нищо не се отличавал и не можел да бъде разпознат сред своите слуги.

18. Има състояния на сърцето, които са важни за обновяване, усилване на вярата. Такива, например, са: любовта към Аллах и боязънта от Него, надеждата за милост и опрощение от Него и добрите помисли за Него, упованието в Него, удовлетвореността от Него и това, което отсъжда. Сърцето трябва да бъде признателно на Аллах, да бъде искрено спрямо Него, да храни твърда вяра в Него, да има доверие в Него, да се разкайва пред Него.

Съществуват състояния, до които рабът на Аллах трябва да достигне, за да се излекува напълно, като например честността, разкаянието, припомнянето, придържането към Свещения Коран и Сунната, боязънта пред Аллах, стремежа към Отвъдното /като се живее скромно/, благочестието, духовният контрол. В книгата си „Пътищата на вървящите” Ибн ал-Кайим, Аллах да се смили над него, подробно се спира на всички тези състояния.

19. Вътрешната – духовната равносметка е важна за обновяване на вярата. Аллах Всевишния е повелил: „О, вярващи, бойте се от Аллах! И всеки да види какво е приготвил за утре!” /ал-Хашр, 59:18/

Умар ибн ал-Хаттаб, Аллах да е доволен от него, казва: „Направете си сметка, преди тя да ви бъде направена!” Мюсюлманинът трябва да има време, през което да остане насаме със себе си, да си направи задълбочена равносметка и да види какъв запас от добрини е натрупал за Съдния ден.

20. И в заключение ще кажем, че позоваването на Аллах, Велик и Всемогъщ е Той, е едно от най-силните средства, за да се усили вярата. Както е казал Пратеника, алейхисселям: „Вярата в сърцата на някои от вас се износва така, както се износва дрехата. Затова молете Аллах да обнови вярата в сърцата ви!”⁹³

О, Аллах! Умоляваме Те с прекрасните Ти имена и Възвишените Ти Качества да обновиш и усилиш вярата в сърцата ни. О, Аллах! Породи в сърцата ни любов към вярата, разкраси я за нас, стори неверието, непристойността и греховността омразни за нас! Отреди ни да бъдем сред праведниците! Пречист е Господарят на могъществото, от онова, което Му приписват! Мир на пратениците и слава на Аллах, Господаря на световете!

Мухаммед Салих ал-Мунаджид

Забележки:

¹ Разказан от ал-Хаким в „ал-Мустадрак” („Допълнението”) 1/4 . В „ас-Силсилатус-Сахиха”, 1585. В „Сборника с допълнения”, 1/52 ал-Хайсами казва,

че хадисът е предаден от ат-Таберани в „ал-Кабир“ и веригата му с авторитети е добра.

² Разказан от Абу Нуайм в „ал-Хиля“, 2/196. В „ас-Силсилатус-Сахиха“, 2268.

³ Сунитите са тези, които неизменно следват сунната – реда донесен от Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам.

⁴ Разказан от ал-Бухари. Във „Фатх“, 1/51.

⁵ „Шарх ан-нуния“ на Ибн ал-Кайим с коментар на Ибн Иса, 2/140, издание на „ал-Мектебул-Ислами“

⁶ Разказан от Ахмед, 2/210. В „Сахихут-Тергиб“ е под номер 55.

⁷ Хадисът е предаден от Ахмад, 4/149. В „Свойството на молитвата“ на ал-Албани, стр. 102, Издание 11.

⁸ „ас-Силсилатус-Сахиха“, 1/106.

⁹ „ас-Силсилатус-Сахиха“, 2/679.

¹⁰ Разказано от ат-Тирмизи, 3297. „В ас-Силсилатус-Сахиха“ е под номер 955.

¹¹ Преданието с веригата авторитети е в коментара на Ибн Кесир, 7/406. Издание на „Дар аш-Шааб“

¹² алейхисселям (мир нему)

¹³ „Житията на най-изтъкнатите и благородни люде“, 4/324.

¹⁴ „Житията на най-изтъкнатите и благородни люде“, 8/446.

¹⁵ Ибн ал-Кайим (ум. 1350 г.) – известен мюсюлмански богослов, представител на Ханбалитската школа в мюсюлманското право /бел. прев/

¹⁶ Разказан от ал-Бухари, 6947.

¹⁷ Този хадис е разказан от ат-Тирмизи, под номер 4074 и Ахмед, 3/125, 209. В своя коментар Ибн Касир проследява пътищата на хадиса (3/466, издание на „Дар аш-шааб“). Ибн ал-Кайим казва: „Веригата от авторитети на хадиса е достоверна според критериите на Муслим“. Редактиран от Ал-Албани, поправен в „Тахридж ас-сунна“ на Ибн Аби Асим, хадис 480.

¹⁸ Този хадис е разказан от ат-Тирмизи, под номер 4074 и Ахмед, 3/125, 209. В своя коментар Ибн Кесир проследява пътищата на хадиса (3/466, издание на „Дар аш-шааб“). Ибн ал-Кайим казва: „Веригата от авторитети на хадиса е достоверна според критериите на Муслим“. Редактиран от Ал-Албани, поправен в „Тахридж ас-сунна“ на Ибн Аби Асим, хадис 480.

¹⁹ Предаден от Муслим под номер 197.

²⁰ Престъпниците ще бъдат разпознати по техния белег. И ще бъдат хванати за перчема и за краката. / „Всемилостивият“, 55:41/ - бел. прев.

²¹ Свидетелствам, че няма друг бог, освен Аллах. Свидетелствам, че Мухаммад, саллаллаху алейхи уа саллам, е пратеникът на Аллах.

²² Сахих на Муслим, номер 2700.

²³ „Сахихул-Джамиа“, 5507.

²⁴ „Фатхул-Бари“, 11/209, изд. „Дару’л-Фикр“

²⁵ „Сахих“ на Муслим, номер 2750.

²⁶ Веригата от авторитети е правилна: „Четири въпроса за вярата“, редакция на ал-Албани, стр. 72.

²⁷ Разказан от Муслим в „Книга за добродетелите на сподвижниците“, глава 1, хадис 12.

²⁸ „Житията на най-изтъкнатите и благородни люде“, 7/447.

²⁹ Бадр – населено място на югозапад от Медина, при което мюсюлманите побеждават езичниците от Курайш в 624 г.

³⁰ „Сахих“ на Муслим, 1901.

³¹ Разказан от Абу Дауд в неговия сборник „Сунан“, 5/157. В „Сахихул-Джамиа“, 3009.

- ³² „Сахих” на ал-Бухари, 6137.
- ³³ Предаден от ат-Тирмизи, под номер 810. В „ас-Силсилатус-Сахиха” е номер 1200.
- ³⁴ Предаден от ал-Бухари, „Фатх”, 11/194.
- ³⁵ Предаден от Муслим в „Книга за молитвата на хората, които са на път”, глава 18, хадис 141.
- ³⁶ „Сахих” на ал-Бухари, 49.
- ³⁷ „Сахих” на ал-Бухари, 6099.
- ³⁸ „Сахих” на ал-Бухари, 1099.
- ³⁹ Предаден от ал-Бухари, „Фатх”, 3/38.
- ⁴⁰ Предаден от ан-Нисаи и други. „ал-Муджтаба”, 2/68, „Сахихул-Джамиа”, 1228.
- ⁴¹ Разказан от Ахмад, 6/95.
- ⁴² Разказан от Муслим, 1/515, изд. Абдулбаки.
- ⁴³ Разказан от ал-Бухари, „Фатх”, 3/105.
- ⁴⁴ Разказан от ат-Тирмизи, номер 426 и в „Сахих сунан ат-Тирмизи”, под номер 767.
- ⁴⁵ „Сахихул-Джамиа”, 4759.
- ⁴⁶ Шаабан – осмият месец според лунния календар. Предхожда месец Рамадан, през който говеенето е задължително.
- ⁴⁷ „Тахзиб сунан Аби Дауд” („Допълнение и подобрене на „Сунан” на Абу Дауд”), 3/318.
- ⁴⁸ „Итикаф” – уединяване, с цел извършване на намаз, дуа, зикр, четене на Свещен Коран – най-вече през последните десет дена от месец Рамадан.
- ⁴⁹ „Фатхул-Бари”, 4/685.
- ⁵⁰ Разказан от ат-Тирмизи, 3175. В „ас-Силсилатус-Сахиха”, том 1, номер 162.
- ⁵¹ Коментар на Ибн Касир, 3/67.
- ⁵² Разказан от имам Ахмед, ал-Муснад 4/185. В „Сахихул-Джамиа” е номер 5249.
- ⁵³ Разказан от ал-Бухари, номер 1798.
- ⁵⁴ Предаден от ат-Тирмизи, номер 1900. В „Сахихул-Джамиа”, 7145.
- ⁵⁵ „Муснад” на Ахмад, 5/151. В „Сахихул-Джамиа”, 3074.
- ⁵⁶ Хадисът е разказан от ат-Таберани. Вж. „ас-Силсилатус-Сахиха”, 2/533.
- ⁵⁷ „Сахих” на Муслим, номер 109.
- ⁵⁸ Историята е в „Сахих” на ал-Бухари, „Фатх”, 7/471.
- ⁵⁹ „Пътят на двете преселения” („Тарик ал-хиджратайн”), стр. 308, изд. „Дарул-Кутубил-Илмийя”, 14, 2, 1.
- ⁶⁰ „Болестта и лекът”, стр. 170, 289, изд. 3 на „Мектебету дарут-Турас”
- ⁶¹ „Ловът на ума”, 137, „ал-Мектебетул-Илмия”
- ⁶² „Болестта и лекът”, 171.
- ⁶³ Предаден от ат-Тирмизи, номер 2307. В „Сахихул-Джамиа”, 1210.
- ⁶⁴ Разказан от ал-Хаким, 1/376. В „Сахихул-Джамиа”, 4584.
- ⁶⁵ Предаден от Муслим, номер 974.
- ⁶⁶ „Поучение” /„ат-Тазкира”/ на ал-Куртуби, стр. 16 и текстът след нея в адаптиран вид.
- ⁶⁷ Стиховете са на Абдуллах ибн Мухаммад ал-Андалуси аш-Шантрини: Коментар на Ибн Касир, 5/436, изд. „Даруш-Шааб”
- ⁶⁸ „ат-Тазкира”, 17.
- ⁶⁹ Предаден от Ахмед, 3/48. В „Сахихул-Джамиа”, 4109.
- ⁷⁰ Ухуд – планина на изток от Медина. Там се е състояла една от битките

между първите мюсюлмани и езичниците.

⁷¹ Предаден от ал-Бухари, Муслим и други в контекста на преданията: „Правилата при погребенията” на Албани, стр. 67, изд. 4 „ал-Мектебетул-Исламия”

⁷² Кефен – бял плат, с който се увива мъртвеца.

⁷³ „Пътищата на вървящите” („Мадаридж ас-саликин”), 1/123.

⁷⁴ Предадено от Муслим, 899.

⁷⁵ „Фатхул-Бари”, 2/545.

⁷⁶ Разказан от Ахмед 6/237. В „ас-Силсилатус-Сахиха” 372.

⁷⁷ Свещен Коран, Худ, 11: 61-68. /бел. прев./

⁷⁸ Разказан от ал-Бухари, номер 423.

⁷⁹ Предаден от ат-Тирмизи, 337. Той казва, че това е добър хадис, предаден само от един авторитет. В „Сахихул-калим”, 3.

⁸⁰ Известен сирийски учен от VIII в. /бел. прев./

⁸¹ „Проливният дъжд и изричащият добрите слова”, 142, издателство „Дарул-Беян”.

⁸² „Пътищата на вървящите”, 2/424.

⁸³ Ибн Таймия има уникално произведение, посветено на различните начини за споменаване на Аллах. Той ги нарича „добрите слова” („ал-калим ат-тайиб”). В съкратен вид те са представени от ал-Албани под името „Сахихул-калим ат-тайиб”.

⁸⁴ При суджуд челото, дланите и пръстите на краката допират земята.

⁸⁵ Предаден от Муслим, 482.

⁸⁶ Дуата на раба, отправена към неговия Господар, от Когото той се нуждае. От главата „Измолване на праведни дела”, в съкратен вид.

⁸⁷ Предадено от ат-Табарани в „ал-Кабир”, 1/198. В „ас-Силсилатус-Сахиха” е номер 382.

⁸⁸ Разказано от Ибн Маджа, номер 4112, в „Сборника с достоверни хадиси за страха от Аллах и за възжелаването на Рая” („Сахих ет-тергиб ует-терхиб”) е номер 71.

⁸⁹ Разказан от Ахмед, 1/402. В „ас-Силсилатус-Сахиха” е 389.

⁹⁰ Разказан от Ибн Маджа, 4118. В „ас-Силсилатус-Сахиха” е номер 341. („За скромността в поведението и обличането” вж. „ан-Нихая” („Краят”) на Ибн ел-Есир, 1/110).

⁹¹ Разказан от ат-Тирмизи, номер 2481, в „ас-Силсилатус-Сахиха” е номер 718.

⁹² Един от десетте праведни мюсюлмани, на които Пророка, с.а.с., е обещал, че след смъртта си ще отидат в рая. Бил е много богат и влиятелен човек. Умира 652 г. бел. прев.

⁹³ вж. по-горе